

Säkkinen Hanna

”SE ON YKS ETAPPI ELÄMÄSSÄ JA VEI ETTEENPÄIN”

Klubitalo-malli jäsenen tukena jatkopolulle suuntautumisessa

Opinnäytetyö

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULU

SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

Hoitotyön koulutusohjelma

Syksy 2005

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Ala SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Säkkinen Hanna	
Työn nimi ”SE ON YKS ETAPPI ELÄMÄSSÄ JA VEI ETTEENPÄIN” Klubitalo-malli jäsenen tukena jatkolulle suuntautumisessa	
Vaihtoehtoiset ammattipinnot Mielenterveystyö	Ohjaaja(t) Ahonen Raila, Siivola Seija
Aika Syksy 2005	Sivumäärä 52 + liitteet (6)
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on antaa tietoa siitä, miten klubitalo-malli tukee jäsentä jatkolulle suuntautumisessa. Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata kahden jäsenen kokemuksia klubitalo-mallista jatkolun tukena. Tutkimustehtävänä on miten klubitalo-malli on toiminut jäsenen tukena jatkolulle suuntautumisessa.</p> <p>Opinnäytetyön aineisto on kerätty haastattelemalla kahta Kuopion klubitalon jäsentä, jotka valitsin harkinnanvaraisesti. Haastattelut ajoittuivat kesäkuulle 2005. Tiedonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Saadun aineiston analysoin induktiivista sisällön analyysia soveltaen.</p> <p>Klubitalo-malli toimii jäsenen tukena jatkolulle suuntautuessa tukemalla jäsentä oman kuntoutumisensa subjektina ja tukemalla jäsentä yhteisön palveluilla ja tuella. Klubitalo-malli tukee jäsentä jatkolulle suuntautumisessa nostamalla toimintakykyä, auttamalla jäsenen voimaantumisen, rohkaisemalla tulevaisuuteen, auttamalla tietotaidon saavuttamisessa, sosiaalisesti tukemalla ja antamalla edellytykset kuntoutumiselle.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat, että klubitalo –malli on ollut haastateltaville tärkeä. Sen merkitys on korostunut klubitalolla olon aikana. Haastateltavat ovat motivoituneita omilla jatkoluillaan. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää klubitalolla, sekä muissa mielenterveyskuntoutujien yhteisöissä. Jatkotutkimuksena voisi kartoittaa ohjaajien kokemuksia klubitalo –mallin jäsenilleen antamasta tuesta. Tutkia voisi myös sitä, minne jäsenet ovat jatkoluille suuntautuneet.</p> <p>Opinnäytetyön tekeminen opetti minulle kyvyn sietää keskeneräisyyttä, hakemaan tietoa, kriittistä ajattelua ja aiheen ja lähteiden rajaamista. Sain kokemuksia haastattelujen tekemisestä. Sain paljon lisätietoa klubitaloista ja mielenterveyskuntoutuksesta. Taitoni työskennellä itsenäisesti parantuivat. Opinnäytetyön tekeminen kehitti työelämän asiantuntijuuttani.</p>	
Luottamuksellisuus	Julkinen
Hakusanat	klubitalo, mielenterveyskuntoutus
Säilytyspaikka	Kajaanin ammattikorkeakoulu, kirjasto

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

ABSTRACT OF THE FINAL YEAR PAPER

Faculty Health and Sports	Degree programme Nursing
Author(s) Säkkinen Hanna	
Title The Fountain House and Its Support to Members Heading to the Next Level	
Alternative professional studies Mental health care	Instructor(s) Ahonen Raila, Siivola Seija
Date Autumn 2005	Total number of pages 52 + appendices (6)
<p>Abstract</p> <p>The main objective of this thesis was to find out how Kuopio Fountain House supports its members when they are heading to next the level. The research task was to study how the Fountain House of Kuopio supports its member, when the member is heading to the next level, for example, to school, work or in some cases home.</p> <p>This study was made by using the phenomenological method. Interviews were made using themes. The material was collected by interviewing two members of the Kuopio Fountain House. The data was analysed by qualitative contents analysis.</p> <p>The results showed that the Fountain House supports its members heading to the next level by giving them social support, helping them to reach different kinds of skills, encouraging them towards the future. The results also showed that the Fountain House provided the necessary setting for rehabilitation and made members' functional ability better. It also helped the member get his/her voice heard.</p> <p>The results of the thesis show that the Fountain House had been very important to its members. The members were motivated in their lives. This thesis was presented to students in the School of Health and Sports at Kajaani Polytechnic.</p>	
Confidentiality status	Public
Keywords	Fountain House, Mental health care, Rehabilitation
Deposited at	Kajaani Polytechnic, library

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	3
3	MIELENTERVEYSKUNTOUTUKSEN LÄHTÖKOHDAT KLUBITALO-MALLIN KANNALTA.....	4
4	KLUBITALOMALLI MIELENTERVEYSKUNTOUTUKSEN TUKENA	8
4.1	Mielenterveyskuntoutus	8
4.2	Klubitalo-malli	10
4.3	Oma-apu ja vertaistuki	14
4.4	Jatkopolku	15
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	17
5.1	Menetelmälliset lähtökohdat	17
5.2	Haastateltavien valinta	18
5.3	Aineiston keruu	20
5.4	Aineiston analysointi.....	22
6	JÄSENTEN KOKEMUKSIA KLUBITALOSTA JATKOPOLUN TUKIJANA	25
6.1	Tukemalla jäsentä oman kuntoutumisensa subjektina	26
6.1.1	Nostamalla toimintakykyä.....	26
6.1.2	Auttamalla jäsenen voimaantumisessa.....	27
6.1.3	Rohkaisemalla tulevaisuuteen	29
6.2	Tukemalla jäsentä yhteisön palveluilla ja tuella.....	30
6.2.1	Auttamalla tietotaidon saavuttamisessa.....	30
6.2.2	Sosiaalisesti tukemalla	31
6.2.3	Antamalla edellytykset kuntoutumiselle	33
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	36
7.1	Jäsen oman kuntoutumisensa subjektina.....	36
7.2	Yhteisön jäsenelle antama palvelu ja tuki	38
7.3	Kehittämisehdotukset	42
8	POHDINTA.....	44
8.1	Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta.....	44
8.2	Ammatillisuuden pohdinta	47
8.3	Yleistä pohdintaa.....	48

LÄHTEET

LIITTEET (6)

Klubitalo-malli yhdistää mielenterveystyön, sosiaalisen ja ammatillisen kuntoutuksen sekä työllistämisen keinoja, osaamista ja menetelmiä. Malli on silta hoitojärjestelmän piiristä tavalliseen elämään. Se palvelee hoito- ja kuntoutusjärjestelmää sekä kuntoutujien työllistymistä, eikä kilpaile niiden kanssa. Se luo avohoitoon uuden menetelmän. (Vuorinen ym. 1995, 9.)

Mielenterveysongelmien puhkeaminen on aina jonkinasteinen järkytys ihmiselle. Kokemus on useimmiten erittäin hämmentävä ja outo. Sairauden mahdolliset seuraamukset ja omat tunteukset ovat vaikeita käsittää. Ihmisen voi olla hyvin vaikea ymmärtää mitä hänelle on tapahtumassa. (Koskisuus 2003,57.) Monien mielenterveysongelmaisten elämään liittyy useasti työttömyys, köyhyys ja toivottomuuden ja arvottomuuden kokeminen.

Klubitalo-malli soveltuu tällä hetkellä hyvin suomalaiseen yhteiskuntaan, koska se on avohoidossa tapahtuvaa mielenterveyskuntoutusta ja mielenterveyskuntoutuksessa painotetaan avohoitoon. Klubitalojen määrä kasvaa koko ajan. Tällä hetkellä klubitaloja on Suomessa kahdeksantoista. Sairaansijoja sairaaloissa vähennetään, ja potilaiden hoito pyritään saamaan mahdollisimman paljon avohoidossa tapahtuvaksi.

Julkisen sektorin avopuolen tarjoamat palvelut ovat kuitenkin riittämättömät mielenterveyskuntoutujille. Avopuolta ei kehitetä samassa tahdissa, kuin sairaansijoja supistetaan. Taloudellisuus ja tehokkuus ovat trendejä, joihin pyritään. Kenen etu toteutuu? Klubitalot ovat olemassa mielenterveyskuntoutujia varten työllistymistä tukevine palveluineen, asumispalveluineen ja virkistys- ja vapaa-ajan toimintaa järjestäen.

Kiinnostuin klubitalo-mallista, kun opettajamme kertoi siitä mielenterveystyön tunneilla. Päätin tehdä aiheesta opinnäytetyön, koska klubitalo-mallissa toteutuvat mielestäni ihailtavat peri-

aatteet: tasavertaisuus henkilökunnan ja jäsenten välillä, vertaistuki, vapaaehtoinen jäsenyys sekä se, että jäsenet saavat mahdollisuuden työelämään tutustumiseen. Yksi hoitotyön periaatteista on tasa-arvoisen kohtelun periaate. Klubitalo-mallissa tämä periaate toteutuu erittäin hyvin.

Tarkempi aihe opinnäytetyölleni löytyi, kun keskustelin Kuopion klubitalon henkilökunnan kanssa. Aihe liittyy hyvin opintoihini hoitotyön näkökulmasta, koska tutustun siinä avohoidon tueksi kehitettyyn klubitalo-malliin, ja nykyisinhän hoitotyö painottuu enemmän ja enemmän avohoitoon. Klubitalo-malli on psykososiaalista mielenterveyskuntoutusta, ja mielenterveyskuntoutus on merkittävä osa-alue mielenterveystyössä, joka on vaihtoehtoinen suuntautumisopintoni.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Tavoitteena on myös se, että opinnäytetyö toimii siltana opiskelun ja työelämän välillä sekä helpottaa opiskelijan siirtymistä työelämään. Opinnäytetyöprosessi opettaa tekijässä kriittisyyttä, luovuutta ja kykyä ratkaista ongelmia. (Kajaanin ammattikorkeakoulun opinto-opas 2002 - 2003, 5.)

Opinnäytetyön avulla pyrin kehittämään ja syventämään omia taitojani ja ammatillisuuttani niin, että osaan tulevaisuudessa etsiä käsiini alani tuoreinta tutkimustietoa, soveltaa sitä työssäni sekä tehdä itse uusia tutkimuksia. Tulevaisuudessa mahdollisen uuden tutkimuksen tekemiseen on helpompi ryhtyä, kun on päässyt tutustumaan tutkimuksen tekoon. Opinnäytetyön avulla tutustun klubitalo-malliin ja sen kautta mielenterveyskuntoutukseen. Tavoitteena on tuottaa Kuopion klubitalolle tietoa siitä, miten klubitalo-malli on tukenut jäsentä jatkolulle suuntautumisessa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on saada tietoa siitä, miten klubitalo-malli tukee jäsentä jatkolulle suuntautumisessa. Opinnäytetyön tavoitteena on kuvailla kahden jäsenen kokemuksia klubitalo-mallista jatkolun tukena. Opinnäytetyön tutkimustehtäväksi muodostui miten klubitalo-malli on toiminut jäsenen tukena jatkolulle suuntautuessa. Tämän työn keskeisiä käsitteitä ovat mielenterveyskuntoutus, klubitalo-malli, oma-apu ja vertaistuki sekä jatkopolku. Opinnäytetyön aineiston keräsin haastattelemalla kahta Kuopion klubitalon jäsentä klubitalo-mallin heille antamasta tuesta jatkolulle suuntautumisessa.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena on saada tietoa teemahaastattelun avulla klubitalo-mallista jäsenen tukena jatkolulle suuntautumisessa jäsenen näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoitteena on kuvailla kahden jäsenen kokemuksia klubitalo-mallista jatkolulle suuntautumisen tukena.

Tutkimustehtävä:

Miten klubitalo-malli on toiminut jäsenen tukena jatkolulle suuntautumisessa?

Tämän työn keskeisimpiä käsitteitä ovat mielenterveyskuntoutus, klubitalo-malli, oma-apu ja vertaistuki sekä jatkopolku.

3 MIELENTERVEYSKUNTOUTUKSEN LÄHTÖKOHDAT KLUBITALO-MALLIN KANNALTA

Suomen mielenterveyspalveluissa on tapahtunut monia rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia viime vuosikymmeninä. Psykiatrisen laitoshoidon alasajon lisäksi suurimpia tapahtumia ovat olleet lainmuutokset: 1991 (erikoissairaanhoidolaki) ja 1993 (sosiaali- ja terveydenhuollon valtiosuuslaki), joilla mielenterveyspalveluiden järjestämisvastuu siirrettiin yksiselitteisesti kunnille. (www.stakes.fi, 2005)

Hoitotyön tehtävänä on auttaa ja tukea ihmistä selviytymään eri kehitysvaiheen kehitystehtävistä ja tukea yksilön mielenterveyttä. Mielenterveys on ihmisen kokonaisvaltainen ominaisuus. Ihmisen tajunnallis- kehollis- ja situationaalinen puoli ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa keskenään ja vaikuttavat toisiinsa. Häiriön ilmaantuessa jollekin näistä alueista se vaikuttaa myös muihin alueisiin. Mielenterveys vuorovaikutussuhteista riippuvaisena liittyy yksilöön, perheeseen ja yhteisöön. (Latvala 1996, 30.)

Kuntoutusta voidaan kuvata yhteiskunnalliseksi sääntelyjärjestelmäksi, jonka avulla pyritään takaamaan kansalaisten yhteiskuntakelpoisuus. Kuntoutuksen keinot ovat lääkinnällisiä, hoitollisia, liikunnallisia, kasvatuksellisia, koulutuksellisia, psykologisia, ammatillisia ja sosiaalisia. (Suikkanen 1995, 12.)

Mielenterveyskuntoutuksen keskeisenä kiinnostuksen kohteena ovat henkistä hyvinvointia ja toimintakykyä tuottavat ja tukevat tekijät. Näille tekijöille on tyypillistä, että ne usein löytyvät pienistä ja tavallisista arkipäivään liittyvistä asioista ja tilanteista. Ainoastaan kuntoutujat itse voivat olla niiden suhteen asiantuntijoita. (Riikonen 2001, 92.)

Kuntoutuspalveluluokitus on yksi tapa, jolla Suomessa luokitellaan ja määritellään kuntoutusta. Tarkoituksena on kuvata sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan saamien kuntoutuspalvelujen toteutumismuotoja. Kuntaliitto ja Stakes (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskes-

kus) ovat yhteistyössä laatineet luokituksen ensisijaisesti tilastoinnin apuvälineeksi, mutta myös palveluiden suunnittelun tueksi kunnille. Klubitalot ja jäsenyhteisöt luokitellaan työelämään palaamista tukevaksi kuntoutukseksi. (Koskisuu 2004, 193-195, 198.)

Fountain House eli klubitalo-malli on kansainvälisenä yhteistyönä kehitetty mielenterveyskuntoutujien omia voimavaroja vahvistava ja arkielämää tukeva psyko-sosiaalisen kuntoutuksen muoto, joka on hyväksytty lukuisissa Euroopan maissa (mm. kaikissa pohjoismaissa), Aasiassa, Australiassa, USA:ssa ja Kanadassa osaksi mielenterveyspalvelujen kokonaisuutta. Suomessa ensimmäinen klubitalo avattiin syksyllä 1995 ja vuonna 2004 maassa toimii kaikkiaan 20 klubitaloa, joista 18 kuuluu Suomen Fountain House -klubitalojen verkostoyhdistykseen. (Hänninen, 2004, 1.) Tällä hetkellä vuonna 2005 klubitaloja, jotka kuuluvat klubitalojen verkostoyhdistykseen, on Suomessa kahdeksantoista. Ensi vuonna tulee mahdollisesti kolme uutta klubitaloa.

Vuonna 1991 voimaan tulleen mielenterveyslain mukaan mielenterveystyöllä tarkoitetaan yksilön psyykkisen hyvinvoinnin ja persoonallisen kasvun edistämistä sekä mielisairauksien ja muiden mielenterveyshäiriöiden ehkäisemistä, parantamista ja lieventämistä. Mielenterveyslaissa korostetaan avohoidon ensisijaisuutta ja ihmisten omaehtoisen selviytymisen tukemista. Klubitalomenetelmä toteuttaa näitä tavoitteita. Klubitalot täydentävät tuloksellisesti kuntoutujien mielenterveyspalveluketjuja tarjoamalla väylän hoitojärjestelmästä opintojen piiriin, omatoimiseen asumiseen ja suoriutumiseen, työkokeiluihin ja työllistymiseen. Klubitalomenetelmä perustuu vertaistuen, jäsenyhteisönä tekemisen ja oppimisen sekä ammatillisen tuen yhteisvaikutuksiin. (Hänninen, 2004, 1.)

Mielenterveyslaissa säädetään, että kuntien tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan kuntalaisten tarvetta vastaavat palvelut yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Klubitalot ja niiden ylläpitäjät yhteisöt ovat tulleet hyväksytyiksi yhteistyökumppaneiksi kaikissa niissä kunnissa, joiden alueella klubitaloja on toiminnassa. Raha-automaattiyhdistyksen ja kuntien yhteen sovitettu rahoitus ovat varmistaneet myös toiminnan taloudellisuuden kyseessä olevissa kunnissa. Klubitalomenetelmä on sisällytetty valtioneuvoston hyväksymiin sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmiin sekä sosiaali- ja terveysministeriön mielenterveyspalvelujen kehittämissuosituksiin. (Hänninen, 2004, 1.)

Hännisen (2004, 2.) mukaan nykyisillä klubitalopaikkakunnilla on syntynyt hyvä yhteistyö mielenterveyspalveluista vastaavien ammattilaisten ja päätöksentekijöiden sekä klubitaloyhteisöjen

välille. Käytännössä yleensä muiden mielenterveyspalveluiden piiristä ohjataan kuntoutujia tutustumaan ja osallistumaan klubitalotoimintaan. Klubitalo puolestaan toimii aktiivitedottajana omasta toiminnastaan ja suunnitelmistaan kaikille muille yhteistyötahoille.

Kansainvälinen klubitalojen yhteisö on järjestäytynyt Klubitalojen kansainväliseen kehittämisskeskukseen (International Centre for Clubhouse Development, ICCD) vuodesta 1994 lähtien. Sen puitteissa on kehitetty jatkuva laadunvarmistus- ja sertifiointijärjestelmä, klubitalomene-
telmän kansainväliset laatusuositukset sekä koulutusklubitalojen verkosto. Laatusuosituksia (standards) tarkistetaan määräajoin kansainvälisenä yhteistyönä.

Laadunvarmistus perustuu klubitalon itsearviointiin, toisten klubitalojen edustajien suorittamaan ulkoiseen arviointiin sekä ICCD:n myöntämään yhden tai kolmen vuoden todistukseen eli sertifikaattiin, jonka avulla rahoittajatahot ja kuntoutujat voivat vakuuttua klubitalon noudattavan toiminnassaan klubitalomenetelmän laatu-suosituksia. Laadun kehittäminen on jatkuvaa, koska laadunvarmistus on uusittava sen jälkeen kun sertifikaatin voimassaoloaika päättyy. Klubitalojen laadunvarmistusta voidaan käyttää mallina kunnissa kehitettäessä myös muiden hyvinvointipalvelujen laadunhallintaa. (Hänninen, 2004, 2.)

Työelämän vaatimusten voidaan ajatella koventuneen, kun tietoyhteiskunta edellyttää alati vaativampia teknisiä taitoja ja samalla taloudellisuuden ja tehokkuuden vaatimukset painottuvat entisestään. Pärjääminen vaatii yhä enemmän psyykkistä sietokykyä ja jaksamista, mikä saattaa pahimmillaan sulkea työelämän ja keskeisen sosiaalisen toiminnan piiristä ihmisiä, joilla on mielenterveyden ongelmia tai jotka tarvitsevat runsaasti tukea jo tavanomaisesta arkielämästä selviämiseen. (www.stakes.fi, 2005.)

Mielenterveyskuntoutujat joutuvat sairautensa takia usein tilanteeseen, jossa elämän peruspilarit, kuten toimeentulo, sosiaaliset verkostot ja mielekäs tekeminen murtuvat tai katoavat kokonaan. Tilalle tulevat yksinäisyys, köyhyys, toimeettomuus, tarpeettomuuden tunne ja syrjäytyminen yhteiskunnasta sekä taloudellisesti että sosiaalisesti. (Pöyhönen 2003, 9.) Klubitalo on vahvistava ympäristö mielenterveyskuntoutujille, jotka tarvitsevat toipumiseensa tukea. (Corcoran 2003, 164) Klubitaloliikkeen unelmana on, että mielenterveyskuntoutujat voivat toteuttaa itseään kykyjensä mukaisesti ja ovat arvostettuja työtovereina, naapureina ja ystävinä (Pöyhönen 2003, 3.)

Mielenterveyskuntoutujalle sairastuminen merkitsee sitä, että hän joutuu kohtaamaan monia kysymyksiä, esimerkiksi sen, miksi sairastuin. Elämä voi alkaa tuntua selviytymistaistelulta, jossa oireet vaikeuttavat arkielämässä suoriutumista ja päivittäistä toimintaa. Elämä saattaa alkaa tuntua vähemmän mielekkäältä, yksinäiseltä ja vaikealta. (Koskisuus 2003, 11-13.) Seuraavassa luvussa syvennyn siihen, miten klubitalo-malli toimii mielenterveyskuntoutuksen ja –kuntoutujien tukena.

4 KLUBITALOMALLI MIELENTERVEYSKUNTOUTUKSEN TUKENA

Klubitalo-mallin toiminta on psykososiaalista kuntoutusta, joka lähtee klubitalon jäsenten eli kuntoutujien tarpeesta. Jäsenillä on mahdollisuus osallistua monipuolisesti toimintaan ja työtehtäviin yhteisössä sekä vertaistukeen. Jäsenten työpanos on klubitalon toiminnan edellytys ja ydin. Ohjaajat toimivat virittäjinä ja osallistuvat töihin tasaveroisina. Jokaisen työpanos on tarpeellinen. Jäsenillä on mahdollisuus kokeilla työllistymistä talon ulkopuolella klubitalon siirtymätyöpaikoissa. Tarkoituksena on pienentää kuilua avoimien työmarkkinoiden ja klubitalolla tehtävän työn välillä. (Hänninen, 2004, 2.)

Seuraavissa alaluvuissa kerron, mitä opinnäytetyön keskeisistä käsitteistä tiedetään kirjallisuuden ja tutkimusten näkökulmasta ja mitä niillä tässä tutkimuksessa tarkoitan. Tämän työn keskeisimpiä käsitteitä ovat mielenterveyskuntoutus, klubitalo-malli, oma-apu ja vertaistuki sekä jatkopolku.

4.1 Mielenterveyskuntoutus

Riikonen ym. (1996, 13.) määrittivät jo vuosikymmen sitten mielenterveyskuntoutuksen olevan palvelutoimintaa, jossa kuntoutuja on palvelujen käyttäjä. Hän käyttää ammatti-ihmisiä apunaan ja tukiverkostonaan tarvitsemansa ajan.

Mielenterveyskuntoutuksen perusarvoja ovat yksilöorientoituneisuus, toimintakyky, tuki, ympäristöspesifisyys, osallistuminen, valinta, lopputulosorientoituneisuus ja kasvun mahdollisuus. Toiminnan lähtökohta on kokonainen ihminen ja arjessa eläminen, ei diagnoosi, sairaus tai toiminnanvajavuus. Tukea tarjotaan niin kauan kuin sitä tarvitaan tai kuntoutuja sitä haluaa. Kuntoutuksen lähtökohtana ovat kuntoutujan elämänympäristöt: työ, opiskelu, asuminen ja ihmissuhteet. Toiminta perustuu täydelle yhteistyökumppanuudelle kaikilla kuntoutuksen osa-

alueilla ja kaikessa toiminnassa, mukaan lukien palveluiden suunnittelu, tuottaminen ja arviointi. Ihmisen valinnat ja päätökset ohjaavat koko prosessia. Kuntoutusta arvioidaan kuntoutujan saaman hyödyn ja tulosten kannalta. Painotetaan ihmisen mahdollisuuksia toimia menestyksellisesti, onnistua ja olla tyytyväinen elämäänsä riippumatta mahdollisista vaikeuksista. (Koskisuus 2004, 44-47.)

Mielenterveyskuntoutuksen tehtävänä on lisätä kuntoutujan menestymisen edellytyksiä ja henkilökohtaista tyytyväisyyttä hänen valitsemissaan ympäristöissä ja rooleissa. Kohteena on taitojen ja tuen kehittäminen. Mielenterveyskuntoutuksen osa-alueita ovat kuntoutumisvalmiuden arviointi ja kehittäminen, kuntoutustavoitteen asettaminen, toimintakyvyn arviointi, resurssiarviointi, kuntoutussuunnitelma, taitojen opettaminen, taitojen käytön kehittäminen ja resurssien koordinointi ja soveltaminen. (Koskisuus, 2004, 42.) Mielenterveyskuntoutus koskee kaikkia mielenterveysongelmista kuntoutuvia, ei vain esimerkiksi diagnoosin saaneita (Carlson & Lahti 2001, 2-3.)

Kuntoutujan kannalta ajateltuna kuntoutuksen tavoite on se, että kuntoutuja suoriutuisi mahdollisimman hyvin elämänsä eri rooleissa ja tehtävissä. Tällöin kuntoutuksella pyritään ensisijaisesti tukemaan kuntoutujan omiin tavoitteisiin pääsemistä, mikä tapahtuu opettamalla kuntoutujalle taitoja ja järjestämällä hänelle tarvittavaa tukea. Kuntoutus käsittää myös kuntoutujan omien tavoitteiden asettamiseen tähtäävän työn. Tällaisen ajattelun lähtökohtana on teoria roolikuntoutumisesta, jonka mukaan kuntoutuminen tarkoittaa ihmisen rooleissa, esimerkiksi työntekijän, vanhemman tai puolison rooleissa, tapahtuvaa muutosta. (Koskisuus 2004, 40-41.)

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, jotka tukevat kuntoutujan mahdollisuutta saada hänelle soveltuva työ. Työn ja tavoitteellisen toiminnan avulla kuntoutuja pystyy jäsentämään paikkaansa yhteiskunnassa ja edistää kuntoutumistaan. Tyypillisimpiä toimintamuotoja ovat työkokeilu, työpaikkakokeilu ja työhönvalmennus. Kuntoutumisprosessia voivat haitata monenlaiset asuin- ja työyhteisöihin ja niihin kuuluvien henkilöiden asenteisiin ja ennakkoluuloihin liittyvät seikat tai sosiaalisen tuen puute. (Riikonen 1996, 13-17.)

Mielenterveyskuntoutujien kuntoutuksessa tulisi korostaa yhteisöllisyyden merkitystä ja pyrkiä käyttämään hyväksi vertaistukea (Riikonen 1996, 39.) Riikosen (1996) tutkimuksen mukaan vertaistuki toteutuu yhteisessä asioiden hoitamisessa ja yhdessä arkipäivän toimista selviytymisessä. Tutkimuksessa selvisi myös, että tärkeänä toimintamuotona pidettiin eritasoisia päivä-, työ- ja toimintakeskuksia tai sosiaalisia klubeja, joiden toiminta olisi monipuolistaja ja siihen

osallistuminen vapaaehtoista. Klubitalo-mallissa yhteisöllisyyden ja vertaistuen merkitys korostuu.

4.2 Klubitalo-malli

Kansainvälinen klubitaloliike syntyi Yhdysvalloissa, New Yorkissa 1944, jolloin pieni ryhmä suuresta paikallisesta mielisairaalasta kotiutuneita avohoitopotilaita päätti pitää yhteyttä toisiinsa. Tämä ryhmä kutsui itseään nimellä WANA eli We Are Not Alone (= Emme Ole Yksin). He pyrkivät välttämään monille mielenterveysongelmallisille liiankin tyypillistä eristäytymistä ja yksinäisyyttä. Ryhmä piti yhteyttä sairaalasta poispäässeisiin ja he tapasivat toisiaan kahviloissa ja kirjastoissa (<http://koti.mbnet.fi/fhouse/fhb.html>). Liike kehittyi kuntoutujien omista tarpeista ja heidän ehdoillaan. (Vuorinen ym. 1995, 8.) Sairaalasta kotitutuneet mielenterveyskuntoutujat perustivat sen avohoitonsa tueksi (Pöyhönen 2003, 10.)

Vuonna 1948 he saivat rahoitusta hankkiakseen itselleen oman kokoontumistilan. Tuo keskellä Manhattania sijaitseva talo sai nimekseen Fountain House. Vuonna 1955 WANA palkkasi John Beardin johtajakseen. John Beard oli sosiaalityöntekijä. Hän ymmärsi, että sairaalat, klinikat, lääkehoito ja terapiat saattoivat olla hyödyllisiä mielisairauden akuutteihin oireisiin, mutta niistä oli varsin vähän apua sairauden sivuvaikutuksiin: köyhyyteen, toimettomuuteen, työttömyyteen, yksinäisyyteen ja eristäytymiseen. (<http://koti.mbnet.fi>, 2005.)

Beard uskoi vakaasti, että pitkäaikaisesta mielisairaudesta kärsineillä ihmisilläkin oli oikeus mielekkääseen työhön, mielekkääseen toimintaan sekä kunnioitukseen ja itsekunnioitukseen. Hän uskoi, että ihmiset kykenevät kuntoutumaan yhteiskunnan toimiviksi jäseniksi ja tuettuna palaamaan työelämäänsä. John Beard kehitti klubitalosta sellaisen kuin se nykyään tunnetaan. (<http://koti.mbnet.fi>, 2005.)

Klubitalo on mielenterveyden ongelmista kärsivien ihmisten muodostama yhteisö, jonka jäsenet työskentelevät kohti yhteistä päämäärää. Se antaa mahdollisuuden palata takaisin ystäväyden, merkityksellisen toiminnan, työn, koulutuksen sekä yksilöllisesti tarvitsemiensa palvelujen ja tuen piiriin. Klubitalo on vahvistava ympäristö mielenterveyskuntoutujille, jotka tarvitsevat toipumiseensa uskovien ihmisten tukea. (Corcoran 2003, 164.)

Klubitalojen kuntoutusmalli määrittellään klubitalotoiminnan kansainvälisissä standardeissa (Liite 4), joista maailmanlaajuinen klubitaloyhteisö on sopinut konsensusperiaatetta noudattaen. Näissä standardeissa ilmaistut periaatteet ovat klubitaloyhteisön menestyksen kannalta keskeisessä asemassa autettaessa ihmisiä, joilla on mielenterveysongelma, tulemaan toimeen ilman sairaalahoitoa ja samalla saavuttamaan sosiaalisia, taloudellisia ja ammatillisia tavoitteita. Standardit toimivat myös jäsenten perusoikeuksien määrittelynä ja eettisenä ohjesääntönä henkilökunnalle, hallitukselle ja hallintoon osallistuville henkilöille. Standardit edellyttävät klubitalon toimivan paikkana, joka kunnioittaa jäseniään ja antaa heille mahdollisuuksia. (www.fountainhouse.org, 2005.)

Standardit luovat pohjan klubitalojen laadunarvioinnille. Kansainvälisten klubitalojen kehittämisskeskuksen (ICCD) sertifiointiprosessissa. Kahden vuoden välein maailmanlaajuinen klubitaloyhteisö käy läpi nämä standardit ja muuttaa niitä tarpeen mukaan. Tätä prosessia ohjaa ICCD:n standardikomitea Standards Review Committee, joka koostuu eri puolella maailmaa toimivien, ICCD:n sertifikaatin saaneiden klubitalojen jäsenistön ja henkilökunnan edustajista. (<http://www.fountainhouse.org>, 2005.)

Klubitalo-mallissa henkilökunta ja kuntoutujat käyttävät kuntoutujista nimitystä jäsenet, koska se kuvastaa klubitalon vapaaehtoista ja tasa-arvoista luonnetta. Opinnäytetyössä käytän jäsenistä myös käsitettä kuntoutujat, koska se kuvaa heitä oman kuntoutumisensa subjekteina. Opinnäytetyössä pyrin ensisijaisesti saamaan ymmärrystä klubitalosta jäsenen jatkopolun tukena.

Klubitalon jäsenyys on vapaaehtoinen ja aikarajoitteeton. Klubitalo päättää uusien jäsenien hyväksymisestä. Jäseneksi pääsee kuka tahansa, jolla on tai on ollut mielisairaus, ellei hän sillä hetkellä merkittävästi uhkaa klubitaloyhteisön yleistä turvallisuutta. Jäsenet valitsevat, kuinka he hyödyntävät klubitaloa ja keiden henkilökuntaan kuuluvien kanssa he työskentelevät. Jäseniä ei pyritä pakottamaan osallistumiseen sopimusten, aikataulujen tai sääntöjen avulla. (Klubitalotoiminnan kansainväliset standardit 2004/2005.)

Klubitalo mahdollistaa jäsentensä paluun ansiotyöhön siirtymätyön, tuetun työn ja itsenäisen työn avulla. Työpainotteinen päivä sitouttaa jäsenet ja henkilökunnan yhdessä huolehtimaan klubitalon toiminnasta. Klubitalo kiinnittää päähuomion jäsenten vahvuuksiin, taipumuksiin ja kykyihin, joten työpainotteiseen päivään ei saa sisältyä lääkehoitoa eikä päiväkeskus- tai terapia-toimintaa klubitalolla. Klubitalolla on oma siirtymätyöohjelma, joka tarjoaa jäsenoikeutena mahdollisuuksia työskennellä liike-elämän ja teollisuuden työpaikoissa. Klubitalon siirtymä-

työohjelmaan kuuluu oleellisena piirteenä se, klubitalo takaa sijaisen kaikille siirtymätyöpaikoille jäsenten poissaolojen ajaksi. (Klubitalotoiminnan kansainväliset standardit 2004/2005.)

Kaikilla jäsenillä on tasavertainen oikeus käyttää kaikkia klubitalon tarjoamia mahdollisuuksia riippumatta diagnoosistaan tai toimintakyvystään. Jäsenet voivat halutessaan olla mukana kirjoittamassa kaikkia asiakirjoja, jotka koskevat heidän osallistumistaan klubitalon toimintaan. Jäsenillä on oikeus palata milloin tahansa klubitaloyhteisöön poissaolon pituudesta riippumatta, mikäli heidän paluunsa ei aiheuta uhkaa klubitaloyhteisölle. Klubitalolla on tehokas järjestelmä, jolla pidetään yhteyttä niihin jäseniin, jotka eivät käy klubitalolla, alkavat eristäytyä yhteiskunnasta tai ovat sairaalahoidossa. (Klubitalotoiminnan kansainväliset standardit 2004/2005.)

Kuopion klubitalolla jäsenellä on mahdollisuus osallistua Tulta – tuokioon (tulevaisuuden tavoitekeskustelu), sekä Kytkin – kurssille, joka valmentaa työelämään. Jäsenillä on myös mahdollisuus harjoittaa taitojaan toimisto-, keittiö- tai kahvilayksikössä. On mahdollisuus oppia uutta ja kerrata jo opittuja taitoja. Mahdollisuus siirtymätyöhön auttaa jäsentä tutustumaan konkreettisesti työelämään. Oman jaksamisen mukaan räätälöity työviikko mahdollistaa sen, ettei kynnys työelämään menemiselle muodostu liian korkeaksi. (Kuopion klubitalon toimintakertomus 2004 & Klubitalotoiminnan kansainväliset standardit 2004/2005.)

Kuopion klubitalon taustaorganisaationa on Turvalinkki Ry. Turvalinkki Ry tukee psykiatrisista sairaaloista palaavia ja avohoidossa lisätukea tarvitsevia henkilöitä. Turvalinkki Ry:hyn kuuluu Mahdollisuuksien piste, jossa asumisyhteisö(7paikkaa), harjoitteluasunnot(2), lyhytkestoinen asuminen(2) ja päiväpysäkkitoiminta, sekä Kaksoispiste jossa tukiasunnot (7) ja kolmantena Kuopion klubitalo, jossa työtoimintaa. Klubitalo avasi ovensa 2.6.1999. Henkilökuntaa Kuopion klubitalolla on kolme ja jäseniä kirjoilla 141 (29.9.2004.) Päivittäin klubitalolla työskentelee keskimäärin 15-20 jäsentä. Kuopion klubitalolla on oma jäsenhakukaavake (liite 5). Jäsenet työskentelevät klubitalolla oman jaksamisensa mukaan, noin neljä tuntia päivässä. (Kuopion klubitalon toimintakertomus 2004)

Kuopion klubitalo sijaitsee Kuopion keskustassa, joten se on helposti saavutettavissa mistäpäin kaupunkia tahansa. Monet jäsenet tulevat klubitalolle kymmenien kilometrien päästä julkisilla kulkuneuvoilla. Klubitalon perustamisen vaiheessa otetaan huomioon, että klubitalo perustetaan keskeiselle paikalle.

Vaikuttavuustutkimusten mukaan klubitaloja aktiivisesti käyttävillä jäsenillä on vähemmän sairaudesta johtuvia sairaalahoitajaksoja kuin muilla mielenterveys-kuntoutujilla, myös muiden avohoitopalvelujen käyttö on klubitalojen jäsenillä vähäisempää. Klubitaloaktivistit osallistuvat arkielämän normaalitoimintoihin, kuten opiskeluun, työkokeiluun ja työllistyvät useammin kuin kuntoutujat keskimäärin. Klubitalomenetelmä on kaikkien osapuolten sekä rahoittajien, jäsenten, mielenterveyspalvelujen että yritysten ja muiden työnantajien kannalta edullista ja tuloksellista. (Hänninen, 2004, 3.)

Hietala (2000) ym. tutkivat klubi- ja jäsentalojen toimintaa Suomessa. Tutkimus oli kuntoutussäätiön rahoittama, ja siinä tutkittiin klubitaloja ja jäsentaloja mielenterveyskuntoutuksen ja työllistymisen uusina vaihtoehtoina. Tutkimuksessa oli mukana kuusi klubitaloa ja neljätoista jäsentaloa. Tutkimus oli kolmivaiheinen. Ensimmäisessä osassa kuvattiin suomalaisia klubi- ja jäsentaloja, niiden toimintaa, toimintamalleja, toimintatapoja, organisatorista rakennetta ja rahoitus pohjaa. Toisessa vaiheessa keskityttiin klubitalojen työllistymiseen tähtäävään toimintaan; käytettyjen toimintatapojen kuvaamiseen sekä osallistujien kokemusten selvittämiseen. Viimeiseksi tutkittiin klubitalon arkitoimintaa sekä jäsenten ja työntekijöiden välisiä suhteita.

Jäntti (2004) teki arvioinnin Kuopion klubitalon toiminnan vaikuttavuudesta. Arviointi valmistui maaliskuussa 2004 ja siihen osallistui 51 Kuopion klubitalon jäsentä lomakekyselyn ja 15 haastattelun kautta. Vastaaajien arvioinnin mukaan klubitalo vaikutti myönteisesti muun muassa heidän päivärytmiinsä, mielialaansa, vuorovaikutustaitoihin sekä itsetuntoonsa. Vajaa viidennes vastanneista koki klubitalon tukeneen muutakin yhteiskuntaan osallistumista. Kysyttäessä, jätti jokin oma odotus tai tavoite toteuttamatta klubitoiminnassa, tuli kyllä-vastausten osalta esille, että pettymyksiä oli tullut mm. siirtymätyömahdollisuuksien rajallisuuden vuoksi.

Kuntoutussäätiö ja Stakes yhteistyössä Suomen klubitalojen kanssa aloittivat vuonna 2004 Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamana tutkimushankkeen ”Mielenterveyskuntoutujien klubitalotoiminnan toteutuksen ja hyvinvointivaikutusten arviointi (2004–2007)”. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millainen on suomalaisten klubitalojen jäsenistö tutkimushetkellä ja millaisiin elämänhallinnan ja arkielämässä selviytymisen tarpeisiin klubitalon jäsenyys vastaa, miten klubitalojen keskeiset toimintamuodot tällä hetkellä toteutuvat, millaisia ongelmia eri osalueiden toteutuksessa eri paikkakunnilla on, miten yhteistyö alan muiden toimijoiden kanssa toteutuu, millaisia vaikutuksia klubitalotoimintaan osallistumisella on klubin jäsenten yleiseen hyvinvointiin, elämänhallintaan ja sosiaaliseen integraatioon sekä millaisia ovat klubitaloi-

minnan taloudelliset vaikutukset. Taloudellisten vaikutusten arvioinnin tekee Stakesin Terveystaloustieteenkeskus (www.kuntoutussaatio.fi, 28.8.2005.)

Meneillään on myös MERTTU -tutkimus suomalaisten mielenterveyspalvelujen vaikuttavuudesta. Stakesin mielenterveysryhmä, Suomen Kuntaliitto ja Suomen Akatemia ovat vuoden 2004 alusta alkaneet tutkia mielenterveyspalveluiden vaikuttavuutta kolmivuotisessa MERTTU -tutkimusprojektissa. Hankkeen tavoitteena on kartoittaa kaikki Suomessa mielenterveyspalveluita tarjoavat yksiköt, muodostaa kokonaiskuva alueellisista palvelujärjestelmistä ja arvioida erilaisten palvelurakenteiden vaikuttavuutta väestön hyvinvointiin. (www.stakes.fi/merttu)

Klubitalotoiminnalla pyritään siis tukemaan jäsenten itsetuntoa, turvallisuuden tunnetta ja elämänhallinnan taitoja. Päähuomio on jäsenten vahvoissa puolissa, kyvyissä ja taipumuksissa. Sen vuoksi lääke- ja päivähoito ja erilaiset terapiaohjelmat eivät sovellu klubitalon toimintaan. Päivä on työpainotteinen: sen aikana jäsenet ja henkilökunta hoitavat yhdessä klubitaloa. Jäsenet osallistuvat klubin töihin, myös hallinto- ja tutkimustyöhön, jäseneksi ottoon, uusien jäsenten ohjaukseen, yhteyksien pitämiseen kotiin jääneisiin tai välillä sairaalassa oleviin jäseniin. (Riikonen 1996, 40.) Klubitalolla saadun vertaistuen merkitys on suuri.

4.3 Oma-apu ja vertaistuki

Oma-apu ja vertaistuki tarkoittavat osallistumista kuntoutujien keskinäiseen, heidän omilla ehdoillaan tapahtuvaan toimintaan, tuen saamista toisilta samanlaisia asioita kokeneilta sekä muiden tukemista. On selkeästi ryhmämuotoista toimintaa, esimerkiksi oma-apuryhmät tai vapaa-muotoisempia vertaistuen muotoja. Kuntoutujan kannalta tavoitteet ovat voimaantumiseen eli oman äänen ja oman tahdon löytämiseen liittyviä. Oma-apu ja vertaistukitoiminta tukevat myös yhteisöjen jäsenyyteen liittyviä tavoitteita. (Koskisuus, 2004, 41.) Klubitalo-malliin perustuvan psykososiaalisen kuntoutuksen merkittävimpiin osatekijöihin kuuluu vertaistuki (Riikonen 1996, 41.)

Vertaistuki on vertaisten toisilleen antamaa keskusteluapua. Vertaisryhmän jäseniä yhdistää samankaltainen elämän tilanne ja kokemukset. Vertaistuki voidaan määritellä ” Omaehtoiseksi ja yhteisölliseksi tueksi sellaisten ihmisten kesken, joita yhdistää tietty sosiaalisen tuen tarvetta

lisäävä, yhteiskunnan poikkeavaksi määrittelemä kohtalon yhteys”, tässä tapauksessa psyykinen sairaus. (Vuorinen 1995, 77-78.)

Vuorisen (1995) mukaan aito vertaistuki on samankaltaisten taustan omaavien ihmisten tukea. Se lähtee ajatuksesta, että tietyssä elämäntilanteessa eläneellä tai tiettyjä asioita itse kokeneella on näistä kysymyksistä sellaista asiantuntemusta, jota ei muulla perehtymisellä voida saavuttaa. Vertaistuki tarjoaa tavallisen ihmisen tukea tavallisiin elämän kysymyksiin. Se on toisen ihmisen tilanteen ymmärtämistä kokemuksia jakamalla.

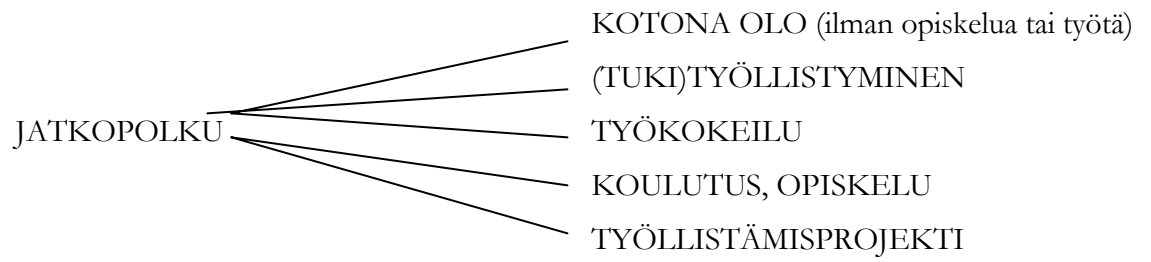
Oma-apuryhmän antama keskinäinen tuki, kumppanuus ja luottamus auttavat pääsemään pois sairaan roolista. Kun sairaus lakkaa hallitsemasta koko elämää, on mahdollista muuttua hoidon ja toimenpiteiden kohteena olevasta ihmisestä oman elämänsä toimijaksi. (Riikonen 1996, 42.)

4.4 Jatkopolku

Kolmas Linkki -projektissa, jonka Suomen Mielenterveysseura toteutti vuosina 2001-2003, esiintyi jatkopolun käsite. Projektia rahoittivat Euroopan sosiaalirahasto, Uudenmaan TE-keskus ja mukana olleet kaupungit. Projektissa jatkopolulla tarkoitettiin esimerkiksi (tuki)työllistymistä, koulutukseen tai työllistämiprojektiin pääsemistä, työkokeilua tai kuntoututtavan työtoiminnan paikan löytymistä. Projektissa havaittiin, että selkein muutos positiivisempaan suuntaan tapahtui niiden osallistujien kohdalla, joille löytyi konkreettinen jatkopolku. (www.mielenterveysseura.fi, 25.9.2005.)

Aktiivinen klubitalojäsenyys tarkoittaa aikaa, jolloin jäsen käy aktiivisesti klubitalolla. Jossain vaiheessa jäsen suuntautuu jonnekin muualle, ja on vielä silloinkin klubitalon jäsen, vaikkei käykään talolla enää jokaisena arkipäivänä. Jäsenyys klubitalolla on ikuinen. Tässä opinnäytetyössä tarkoitan jatkopolulla mitä tahansa jatkopaikkaa, jonne jäsen on aktiivisen klubitalojäsenyyden jälkeen sijoittunut. Jatkopolku tarkoittaa siis työhön, ja koulutukseen pääsemisen lisäksi myös esimerkiksi kotiin menoa. Kaikki jäsenet eivät pääse tai halua lähteä esimerkiksi opiskelemaan tai työhön, koska tällöin saattaisivat menettää sosiaalisia etuuksiaan. Tällöin taloudellinen tilanne ei parantuisi eikä huonontuisi, oli sitten kotona tai töissä. Tässä opinnäytetyössä jatkopolku tarkoittaa kotona olemista, (tuki)työllistymistä, työkokeilua, opiskelua tai työllistämiprojektia.

Alla olevassa taulukossa kuvaan, mitä tarkoitan jatkolulla tässä opinnäytetyössä. Kuvio 1 jatkolku.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Menetelmälliset lähtökohdat

Kvalitatiivisen tutkimusperinteen sisällä on lukuisia erilaisia lähestymistapoja ja metodeja. Fenomenologinen menetelmä soveltuu sellaiseen tutkimukseen, jonka tavoitteena on ihmisten kokemusten kuvaaminen. Se soveltuu sellaisiin aiheisiin, joita on aikaisemmin tutkittu vähän. Ihmisten omiin kokemuksiin ja niiden kuvauksiin perustuvan tutkimuksen tuottamaa tietoa voidaan käyttää hoitotyön kehittämiseen. Tavoitteena on, että tutkija pystyy tavoittamaan tutkittavan kokemuksen mahdollisimman aitona. Eri ihmiset kokevat saman havaittavan asian eri tavoin ja antavat havaitsemilleen ilmiöille eri merkityksiä. (Åstedt-Kurki ym. 1997, 152-154.)

Opinnäytetyössä käytin fenomenologista lähestymistapaa, koska halusin tutkia haastateltavan suhdetta tutkittavaan ilmiöön. Tavoitteena oli haastateltavien kokemusten kuvaaminen. Jo alun perin olin kiinnostuneempi tekemään laadullista tutkimusta, koska minua kiinnosti haastattelun tekeminen ja pääseminen vuorovaikutukseen haastateltavan kanssa. Olin kiinnostunut tekemään tutkimusta, jossa saatiin vastauksia kysymyksiin, miten ja miksi. Kun opinnäytetyön aiheeksi löytyi mielenkiintoinen klubitalo-malli, ja tutkimustehtäväksi muotoutui se, miten klubitalo-malli on toiminut jäsenen tukena jatkopolulle suuntautuessa, määrittyi tutkimusotteeni laadulliseksi.

Tutustuin Kyllösen (2001) opinnäytetyöhön, jossa tutkittiin mielenterveyskuntoutujien kokemuksia kuntoutussuunnitelman toimivuudesta kuntoutusosastolla. Tutkimuksessaan Kyllönen selvitti kuntoutussuunnitelman käyttöä sairaalan psykiatrisella kuntoutusosastolla kuntoutujan näkökulmasta. Opinnäytetyöhön tutustumisen koin hyödylliseksi, koska Kyllösen opinnäytetyön aineisto on hankittu teemahaastattelemalla ja se liittyy mielenterveyskuntoutukseen, kuten oma opinnäytetyönikin.

Fenomenologisessa tutkimuksessa oletetaan, että todellisuus tavoitetaan kokemuksen kautta, halutaan ymmärtää ja tulkita ihmisten kokemuksia ja todellisuutta. Asioita kuvataan, selitetään ja yritetään ymmärtää ilmiötä ja niiden välisiä suhteita tutkittavien näkökulmasta ja niiden luonnollisissa yhteyksissä. Peruspiirteinä on myös se, että tutkijan rooli korostuu aineiston keruussa ja analyysissä. Aineiston keruussa käytetään teema- ja syvähaastatteluja, havainnointia, dokumentteja ja kenttätyötä. (Paunonen ym. 1997, 20.)

Laadullisessa tutkimuksessa kysymys mahdollisuudesta ymmärtää toista on kaksisuuntainen. Toisaalta kysymys on siitä, miten esimerkiksi haastattelijan on mahdollista ymmärtää haastateltavaa. Toisaalta siitä, miten joku toinen ihminen ymmärtää tutkijan laatimaa tutkimusraporttia. (Tuomi 2002, 70-71.)

Kokemustietoa kerätessä ei pidetä lähtökohtana yhtä ennalta asetettua teoriaa tai viitekehystä, koska se saattaisi estää tutkimuksen tietolähteinä olevien ihmisten kokemusten yksilöllisen ilmenemisen tai ohjata tutkittavien ajattelua. Tutkijan keräämää ja erittelemää aikaisempaa tietoa tutkittavan ilmiön ja tutkimustehtävän rajaamisessa ja perustelemisessa. (Åstedt-Kurki 1997, 155.)

Opinnäytetyössäni teema-alueet muodostuivat klubitalo-mallin pohjalta tutustuessani teorianäyttöön (liite 3). Teema-alueita ovat klubitalolle tulon aikaan, klubitalotoiminnan sisällön arviointi suhteessa jatkopolkuun, klubitalotoiminnan hyödyt, haitat ja opitut asiat jatkopolun kannalta sekä tämänhetkinen elämäntilanne. Teemojen avulla haastateltava kertoi esimerkiksi omista voimavaroistaan ja toimintakyvystään klubitalolla olon eri vaiheissa. Mielestäni temahaastattelu sopi hyvin opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmäksi, koska kuvailin haastateltavien kokemuksia klubitalo-mallin antamasta tuesta jatkopolulle suuntautumisessa. Teemojen kautta haastattelu sai tietyn rungon, ja se helpotti minua aloittelevana haastattelijana.

5.2 Haastateltavien valinta

Laadullisessa tutkimuksessa otos perustuu valikointiin (Paunonen 1997, 20.) Puhutaan otoksen sijasta harkinnanvaraisesta näytteestä, koska tilastollisten yleistysten sijaan pyritään ymmärtämään jotakin tapahtumaa syvällisemmin ja saamaan tietoa jostakin paikallisesta ilmiöstä. Haastatteleamalla muutamaa henkilöä voidaan saada merkittävää tietoa ja tehdä samalla havaintoja.

(Hirsjärvi ym. 2000, 58-59.) Fenomenologisessa tutkimuksessa haastateltaviksi valitaan niitä, joilla on omia kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä. Haastateltavien tulee olla halukkaita kertomaan tutkijalla omista kokemuksistaan. Haastateltavat valitaan usein harkinnanvaraisesti. (Åstedt-Kurki 1997, 155.)

Ohjaajat kertoivat, että jäsenet ovat yleensä halukkaita osallistumaan tutkimuksiin. Latvalan (2001, 102.) mukaan tutkijasta ja tutkimukseen osallistujasta tulee lyhyeksi aikaa aineiston keruun ajaksi yhteistyökumppaneita. Tällainen osallistuminen voi merkitä haastateltavalle kokemusta yhteistyöstä ja todellisena vaikuttajana olemisesta.

Valitsin Kuopion klubitalon yhteistyökumppaniksi, koska Kuopion klubitalo on sertifioitu (kansainvälisesti tunnustettu klubitalo-mallin periaatteita noudattavaksi) ja Kuopio sijaitsee lähellä, 200 kilometrin päässä asumiskaupungistani. Keskustelin klubitalolla henkilökunnan jäsenten kanssa, ja ilmeni tarve tehdä tutkimusta. Anoin tutkimuslupaa aineiston keräämiseksi Kuopion klubitalon johtajalta Minna Sunnarilta (liite 1) kesäkuun alussa. Tutkimusluvan sain heti. Olimme jo aikaisemmin suullisesti siitä keskustelleet vieraillessani klubitalossa.

Kävin tutustumassa kevään 2005 aikana Kuopion klubiteroon kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla tapasin ohjaajat ja muutaman jäsenen. Keskustelimme opinnäytetyöni aiheesta, mistä he klubitalolla tarvitsivat tietoa, mitä on jo aikaisemmin tutkittu. Ilmeni, että tietoa siitä, miten klubitalo-malli on toiminut jäsenen tukena jatkopolulle suuntautumisessa, tarvittiin. Silloin siis varmentui opinnäytetyöni aihe. Toisella käynnillä vietin klubitalolla kaksi päivää, ollen mukana toiminnassa ja tutustuen klubitalo-mallin toimintaan. Samalla kertaa valitsimme tutkimukseen soveltuvat haastateltavat. Valitsin haastateltavat jäsenet harkinnanvaraisesti Kuopion klubitalon ohjaajien kanssa

Haastateltavien henkilöiden valinnassa kysyin klubitalon ohjaajien mielipidettä, koska heillä on tietoa ja kokemusta haastateltavien kyvystä osallistua haastatteluun. Valitsin haastateltavat sopimuksen perusteella otannalla. Sain ohjaajilta listan mahdollisista haastateltavista, joita oli yhteensä reilu kymmenen, ja aloin soittaa listaa läpi ylhäältä alaspäin. Listalla olevat henkilöt olivat sekä miehiä, että naisia. Toisen haastateltavan löysin soittamalla ja toisen haastateltavan tapasin henkilökohtaisesti klubitalolla. Hän sattui käymään siellä, kun olin itse paikalla. Molemmat haastateltavat olivat aikuisia ja naisia, jotka eivät enää ole klubitalolla aktiivijäseninä. Ohjaajien mielestä se sopi hyvin, koska enemmistö klubitalolla kävijöistä on naisia.

Valitsin haastateltavaksi kaksi henkilöä, koska teen tutkimusta yksin. Resurssini eivät olisi riittäneet purkamaan ja analysoimaan aineistoa, johon olisin haastatellut useampaa henkilöä. Kävin läpi vanhoja opinnäytetöitä, ja huomasin, että laadullisissa tutkimuksissa haastateltavien määrä vastasi oman tutkimukseni haastateltavien määrää. Valintakriteerinä minulla oli, että haastateltava kykenee ilmaisemaan itseään kielellisesti hyvin.

Ennen haastattelua selvitin ohjaajien kanssa ketkä olisivat tutkimuksen kannalta mahdollisia haastateltavia sekä myös yhteistyöhaluisia ja -kykyisiä. Haastateltavani lupautuivat vapaaehtoisesti tutkimukseen ja haastatteluun (Liite 2). Heillä oli oikeus keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa tutkimuksen edetessä, minkä kerroin heille. Käytän opinnäytetyössäni haastatteluun osallistuvasta henkilöstä nimitystä haastateltava, koska nimitys kuvaa heitä hyvin yhteistyökumppaneina. Soitin haastateltaville päivää ennen haastattelua, jotta he muistaisivat tulla haastatteluun. Näin olimme sopineet haastateltavien kanssa etukäteen, koska halusin varmistaa, etten turhaan matkusta Kuopioon Kajaanista asti aineistoa keräämään.

5.3 Aineiston keruu

Helsingin julistuksessa vuodelta 1964 on käsitelty tutkimusetiikan kannalta tärkeitä asioita. Tutkimus ei saa vahingoittaa fyysisesti, psyykkisesti eikä sosiaalisesti tutkittavaa. Tutkimus on siihen osallistuville vapaaehtoista, ja tutkittavat voivat keskeyttää sen koska tahansa. (Vehviläinen-Julkunen 1997, 27.)

Keräsin aineiston puolistrukturoitua teemahaastattelua käyttäen. Hirsjärven ym. (1995) mukaan puolistrukturoitu haastattelu sopii käytettäväksi, kun tutkimuksen kohteena ovat emotionaalisesti arat aiheet, kun halutaan selvittää heikosti tiedostettuja seikkoja tai kun tutkitaan ilmiötä, josta henkilöt eivät ole tottuneet päivittäin keskustelemaan. Esimerkiksi se sopii tutkimukseen, jossa keskustellaan arvostuksista, aikomuksista, ihanteista sekä perusteluista kriittisessä mielessä.

Laadullisessa tutkimuksessa kyseessä on tutkimussuhde tutkijan ja haastateltavan välillä, johon liittyy monimutkaisia sosiaalisia suhteita ja monitasoista kommunikointia. Tutkija on osa haastateltavan maailmaa ja haastateltava on muutakin kuin pelkkä kysymyksiin vastaaja. Kysymyksessä on vuorovaikutus, jossa tutkija ei voi kohdella tutkimukseen osallistujia passiivisina koh-

teina. Haastateltava on yhteistyökumppani, toimija tai tiedonantaja. (Vehviläinen-Julkunen 1997, 29-30.)

Tutkimukseen osallistujia ei saa vahingoittaa, on tiedettävä tutkimuksen rajoituksista, sen mahdollisista riskeistä ja siitä saatavasta hyödystä. Tutkimukseen osallistujille on taattava anonymiteetti, koska laadullisen aineiston otos on useimmiten pieni. Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimuslupa on jatkuva prosessi, koska haastatteluun osallistujalla on mahdollisuus keskeyttää tutkimus niin halutessaan. Haastateltavalla on oikeus saada riittävästi tietoja esimerkiksi nauhurin käytöstä. (Vehviläinen-Julkunen 1997, 29-30.) Kerroin haastateltaville nauhurin käytöstä, anonymiteetista ja oikeudesta keskeyttää tutkimus. Annoin haastateltaville myös kirjallisesti tietoa työstäni (liite 2) ja he allekirjoittivat suostumuskaavakkeen. Silti heillä oli oikeus keskeyttää haastatteluun osallistuminen milloin tahansa.

Haastatteluun osallistuvien tulee olla halukkaita lähtemään mukaan haastatteluun sekä kertomaan kokemuksistaan. Jos tiedonkeruun kuluessa tapahtuu saturaatiota eli samat asiat toistuvat eri henkilöiden kuvauksissa, voidaan todeta, että tutkimuksessa on riittävästi tiedonantajia. Haastattelijan on pyrittävä kuuntelemaan mahdollisimman aidosti ja avoimesti saadakseen tietoa haastateltavien kokemuksista. Teemahaastattelua käytettäessä on tarpeen pitää haastatteluaiheet väljinä, jotta tutkittavien omien kokemusten esilletulo ei esty (Åstedt-Kurki 1997, 156.)

Keräsin aineiston haastattelemalla kahta Kuopion klubitalon jäsentä. Molemmat haastattelut tein samana päivänä Kuopiossa klubitalolla. Toinen haastattelu oli aamu- ja toinen iltapäivällä. Niiden välissä oli kolmen tunnin tauko. Haastateltaville tarjosin haastattelun aikana mehua, jota he mielellään joivat.

Haastattelut kestivät yhteensä kaksi tuntia ja viisitoista minuuttia, toinen puolitoista tuntia ja toinen neljäkymmentäviisi minuuttia. Puhtaaksi kirjoitettua tekstiä tuli kaksikymmentä sivua (A4) rivivälillä yksi, fontilla Arial kaksitoista. Puhtaaksikirjoittaessani aineistoa kuuntelin nauhat läpi kolmeen kertaan, yhdellä kuuntelukerralla katkaisten nauhoituksen välillä, jotta ehdin kirjoittaa. Kun olin litteroinut aineiston ja tulostanut sen paperille, luin sen läpi kahteen kertaan. Lukemisen jälkeen aloin poimia tekstistä merkityksellisiä ilmaisuja tutkimustehtävän kannalta.

Tein haastattelut Kuopion klubitalolla neuvotteluhuoneessa. Toinen haastattelu oli aamupäivällä ja toinen iltapäivällä. Niiden välissä oli kolmen tunnin tauko. Haastattelutilanteet olivat rauhallisia, eikä kukaan keskeyttänyt meitä. Vuorovaikutus lähti luonnollisesti käyntiin ja mi-

nun oli helppo tulla toimeen haastateltavien kanssa. Klubitalon neuvotteluhuone oli haastateltaville entuudestaan tuttu, joten heidän oli helppo löytää sinne ja olla siellä.

Tehokas kommunikaatio sisältää muutakin kuin selkeän sanoman lähettämisen. Tärkeätä on myös toisen ymmärtäminen. Koskaan ei kommunikaatiota analysoitaessa liikaa korosteta kuuntelun tärkeyttä kommunikaation tehokkuuteen vaikuttavana tekijänä (Heikkilä 2001, 1.) Aineistoa haastatteleamalla kerätessä minun piti erityisesti keskittyä kuuntelemiseen ja toisen ymmärtämiseen, jotta osasin esittää lisäkysymyksiä oikeassa kohdassa, ja että huomasin, jos haastateltava ei ollut ymmärtänyt jotain asiaa.

Aktiivinen kuuntelija yrittää selvittää kuuntelemalla, mitä kertoja ajattelee, tuntee ja miksi. Se on tarkoituksellista ja keskittynyttä (Ahonen 1994, 1.) Huomasin haastatteluja tehdessäni, että aktiivinen kuunteleminen on täyttä työtä, koska toista täytyy kuunnella niin syvällisesti ja tarkkaavaisesti.

5.4 Aineiston analysointi

Sisällönanalyysi-prosessin etenemisestä voidaan karkeasti erottaa seuraavat vaiheet: analyysiyksikön valinta, aineistoon tutustuminen, aineiston pelkistäminen, aineiston luokittelu ja tulkinta sekä sisällönanalyysin luotettavuuden arviointi. Sisällönanalyysi-prosessista muodostuu erilainen riippuen siitä, perustuuko analyysi induktiiviseen vai deduktiiviseen päättelyyn ja kohdistuuko analyysi aineiston ilmi- vai piilosisältöihin. Induktiivisessä päättelyssä noudatetaan loogisia sääntöjä ja siirrytään konkreettisesta aineistosta sen käsitteelliseen kuvaukseen. Aineiston ilmisältöihin perustuvassa analyysissä tutkija jakaa aineiston analyysiyksiköihin ja tarkastelee niitä suhteessa tutkittavaan ilmiöön (Latvala 2003, 24.)

Paunosen teoksessa (1997, 157.) olevan Colaizzin analyysin vaiheet etenevät siten, että ensin perehdytään haastateltujen kuvauksiin ja muodostetaan kokonaiskäsitys aineistosta. Seuraavaksi erotetaan tärkeät ilmaisut, jotka kuvaavat tutkittavaa aihetta, jonka jälkeen ne kootaan ja järjestetään teema-alueiksi. Tulokset yhdistetään tutkittavaa ilmiötä kuvaaviksi kokonaisuuksiksi, ja ilmiön kuvaus muotoillaan tyhjentävästi.

Sisällönanalyysin tekemisestä sain esimerkkejä tutustumalla *Hoitotiede*-lehden artikkeleihin. Kalliovalkaman ja Munnukan (2003) artikkelissa heidän tutkimuksessaan kuvailtiin miehen kokemusta mukanaolostaan keisarileikkaussynnytyksessä. Kahtatoista isää oli haastateltu. Haastattelumuotona oli avoin haastattelu ja laadullinen sisällönanalyysi. Sain näin esimerkin sisällönanalyysin etenemisestä. Lisäksi tutustuin menetelmäkirjallisuuden avulla sisällönanalyysin tekoon, ja harjoittelin sitä koulussa tutkimuskurssilla.

Tekemäni sisällönanalyysi (liite 6) perustuu induktiiviseen päättelyyn ja kohdistuu aineiston ilmisältöihin. Analyysi on kvalitatiivista sisällönerittelyä, jossa tutkimuksen tarkoitus ja aineisto ohjaavat analyysin yksityiskohtaista kulkua. Tutkija järjestää ja erittelee aineistoaan, suhteuttaa osia kokonaisuuksiin ja tekee tulkintoja. Merkitykset paljastuvat ilmiön kuvauksista tulkitsemalla ja jäsentämällä ja esittämällä ne käsitteellisesti. Tutkimuksen tulokset ilmaistaan kielellisesti tekstinä. Lopputulokseksi tutkija tuottaa jäsentyneen kuvauksen tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijan on harjoitettava jatkuvaa itsensä tarkkailua, jotta hän ei sekoittaisi omia kokemuksiaan tutkittavansa kokemuksiin. (Åstedt-Kurki ym. 1997, 155-157.)

Keräämäni aineiston analyysiyksikkö on lausuma. Lausumalla tarkoitetaan useammista sanoista koostuvaa ajatusta, eräänlaista ajatusteemaa (Latvala ym. 2003, 26.) Alleviivasin litteroidusta aineistosta tutkimustehtävän kannalta merkityksellisiä lausumia. Näitä lausumia löysin 120 kappaletta. Niistä muodostin pelkistettyjä ilmaisuja (120 kpl), joista ryhmittelin ja yhdistin samaa tarkoittavat käsitteet alaryhmäksi ja nimesin ne ryhmän sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Näin syntyi 25 kappaletta alaryhmiä. Alaryhmät kokosin yläryhmiksi, joita tuli 6. Pääluokkia muodostaessani käsitteellistin yläryhmien kielelliset ilmaukset teoreettisiksi käsitteiksi ja johtopäätöksiksi. Pääluokkia syntyi kaksi ja niille yksi yhdistävä luokka.

Aineiston analyysin tein paperiliuskoille. Pelkistetyt lausumaliuskat kokosin eri kokonaisuuk- siksi. Näin muodostui alaryhmäliuskat. Ne kirjoitin eri värillä, kuin pelkistetyt lausumaliuskat. Alaryhmäliuskat kokosin loogisen päättelyn avulla yläryhmäliuskojen alle. Yläryhmäliuskat taas pääluokiksi ja yhdeksi yhdistäväksi luokaksi. Näin minulla lopussa oli yhdistävän luokkaliuskan alla pääluokkaliuskat, joiden alla yläryhmäliuskat. Yläryhmäliuskojen alla taas alaryhmäliuskat, joiden alla pelkistetyt ilmausliuskat. Kaikki eri ryhmiin ja luokkiin kuuluvat liuskat olin kirjoit- tanut eri värillä. Ja mitä korkeampi ryhmä tai luokka oli kyseessä, sitä isommalle liuskalle sen kirjoitin. Käytin molempia ryhmä- ja luokkakäsitettä, koska *Hoitotiede*-lehdessä olevassa tut- kimuksen sisällön analyysissä oli esimerkiksi tehty näin.

Aineiston analyysin aloitin siis sillä, että aloin etsiä aineistosta merkityksellisiä ilmaisuja tutkimustehtävän kannalta. Ne pelkistin etsimällä merkityksen haastateltavan ilmaisemasta asiasta. Kokosin samaan ryhmään pelkistetyt ilmaukset loogisesti päättelemällä, jotka mielestäni kuuluivat samaan ryhmään. Näistä alaryhmistä kokosin yläryhmiä sillä perusteella, miten sain muodostettua niistä loogisesti ryhmiä. Yläryhmistä sain koottua kaksi pääluokkaa, joille nimet syntyivät jo olemassa olevasta teoriasta. Tulokset validoidaan palauttamalla ja peilaamalla ne alkuperäisdataan. Lopuksi tutkija ottaa esiin teoreettiset lähtökohtansa, jotka hän pani sulkeisiin empiirisen tiedonkeruun ajaksi ja peilaa saamiaan tuloksia niihin (Åstedt-Kurki ym.) 1997, 157-158.)

6 JÄSENTEN KOKEMUKSIA KLUBITALO-MALLISTA JATKOPOLUN TUKIJANA

Tulokset ja raportointi tarkoittaa, että analyysivaiheessa tulkinnan avulla paljastuneet merkityskokonaisuudet esitetään mielekkäässä muodossa. Tehtyjen ratkaisujen mahdollisimman selkeä kuvaaminen ja etenemisen yksityiskohtainen raportointi on tärkeää. on hyvä esittää näytteitä haastattelukeskusteluista, samoin osia tutkimuksen analyysivaiheista. Peruseriaatteena on, että tutkija paljastaa mahdollisimman avoimesti sen, mitä hän on tehnyt, ja perustelee ratkaisunsa. (Åstedt-Kurki 1997, 159.)

Haastattelemi henkilöt kertoivat, että klubitalolle tulon vaiheessa heidän voimavaransa olivat olemattomat eikä toimintakykyä juuri ollut. Ajatukset pyörivät sairaudessa, harhoissa ja pakkoajatuksissa niin, että se haittasi jokapäiväistä elämää. Sairaalahajako oli takana. He olivat saaneet tiedon klubitalo-mallista sairaalassaolon aikana. Haastattelun aikana kesäkuussa 2005 haastateltavat olivat kesälomalla ammattitutkinnon opiskelusta ja työkokeilusta.

Haastateltavat olivat tyytyväisiä klubitalolta saamaansa tukeen jatkopolun kannalta. Kehittämishdotuksia nousi esiin haastattelujen aikana. Niitä käsittelem tarkemmin johtopäätöksissä. Ohjaajilla oli tärkeä rooli haastateltavien jatkopolun tukijana. Muilta jäseniltä saatu vertaistuki ja kannustus auttoivat jatkopolulle suuntautumisessa. Tulevaisuuteen kannusti myös klubitalojäsenyyden aikana opittu rohkeus ilmaista oma mielipide ottamalla samalla toiset huomioon. Erityisen merkittävänä jatkopolun kannalta haastateltavat pitivät atk- ja toimistotyötaitojen päivittämistä ja oppimista. Haastateltavat kokivat kokonaisuudessaan klubitalo-mallin tärkeäksi jatkopolulle suuntautumisen tukijana.

Seuraavaksi esittelen haastateltavien kokemuksia klubitalo-mallista jatkopolun tukijana yksityiskohtaisemmin aineiston analyysin tuloksena syntyneiden pääluokkien (6.1 ja 6.2) ja yläryhmien mukaisesti (6.1.1-6.1.3 ja 6.2.1-6.2.3). Pääluokiksi syntyi, että klubitalo-malli on toiminut jäsenen tukena jatkopolulle suuntautumisessa tukemalla jäsentä oman kuntoutumisensa sub-

jektina ja tukemalla jäsentä yhteisön palveluilla ja tuella. Yläryhmiksi muotoutui kuusi ryhmää: klubitalo-malli tuki jäsentä jatkopolulle suuntautumisessa nostamalla toimintakykyä, auttamalla jäsenen voimaantumisen, rohkaisemalla tulevaisuuteen, auttamalla tietotaidon saavuttamisessa, sosiaalisesti tukemalla ja antamalla edellytykset kuntoutumiselle. Ote sisällön analyysistäni on liitteenä (liite 6.)

Sisällön kuvaan alakategorioiden (lihavoitu tekstissä) ja pelkistettyjen ilmauksien avulla (kursivoitu tekstissä). Kyngäksen & Vanhasen (1999, 3.) mukaan tutkimuksen tuloksena raportoidaan analyysissä muodostetut kategoriat ja se, mitä kategoriat tarkoittavat. Sisältö kuvataan alakategorioiden ja pelkistettyjen ilmaisujen avulla. Suorien lainauksien tarkoituksena on lisätä raportin luotettavuutta ja osoittaa lukijalle se, mistä ja minkälaisesta alkuperäisaineistosta kategoriat on muodostettu.

Saamani tutkimustulokset esitän muodossa, jossa ne vastaavat suoraan tutkimustehtävään. Halusin varmistaa analyysiä tehdessäni, että en unohda olevani hakemassa vastauksia tutkimustehtävään. Minua helpotti se, kun muotoilin joka kategorian vastauksena tutkimustehtävään, niin kuin Kyngäksen ym. (1999) esimerkkinä sisällönanalyysistä oli tehty. Seuraavaksi esittelen tutkimustuloksiani siitä, miten klubitalo-malli on toiminut jäsenen tukena jatkopolulle suuntautumisessa.

6.1 Tukee jäsentä oman kuntoutumisensa subjektina

6.1.1 Nostamalla toimintakykyä

Haastateltavat kokivat, että klubitallolla olo nosti toimintakykyä **auttamalla keskittymiskyvyn saamisessa**. Omien ajatusten hallintaan saaminen, sekä se että sai rauhoittua ja rauhoittui, oli heille tärkeää toimintakyvyn kehittymisen kannalta. Haastateltavien mielestä oli tärkeää, että klubitallolla olo **sai toimintakyvyn nousemaan pikkuhiljaa**. Klubitalolle tulon aikaan toimintakyky oli hyvin vähäinen. He kertoivat, että toimintakyky nousi tasaisesti. Pikkuhiljaa jaksosi viettää klubitallolla pidemmän päivän.

”Se on niinku hirmu vaikee päästä niistä pakkoajatuksista, mut sit sen huomaa, että hei, enhän mä ajattele

(pakkoajatuksia) jos mää meen tonne ja tonne ja tonne.”

”Alakuun vois sanna, että se (toimintakyky) lähtee nolasta nousuun. Ei mulla ainakaan menny niinku sillai eestakasin, vaan se pikkuhiljaa lähti elämä uomiinsa. Tasasta nousua mulla oli.”

Toimintakyky kasvoi, kun jokainen edistysaskel vahvisti itseään. Voimavarojen kasvun myötä haastateltavat kokivat, että ehtivät tehdä ja kokeilla uutta enemmän. Ohjaajien kanssa toimistotöiden tuotoksen viilaaminen oikeaan muotoon useita kertoja ja satoja erilaisia töitä tehden auttoi jatkopolulle suuntautumista **opettamalla kärsivällisyyttä**. Haastateltavat kokivat ohjaajien neuvonnan vastaanottamisen hyvänä asiana, jotta oppi ottamaan palautetta vastaan.

”Jokainen tavallaan sellainen edistysaskel on tavallaan niinku vahvistanu ibteensä. Ja sit mitä on niinku olettanu, et onnistuuko tämä nii ne on yllättävän hyvin onnistunu.”

6.1.2 Auttamalla jäsenen voimaantumisessa

Haastateltavat kokivat, että klubitalo-malli toimi jatkopolkujen tukena **antamalla uskallusta toteuttaa omia haaveita**. Haastateltava kertoi, klubitalolla olon aikaan hän teki päätöksen alkaa nauttia elämästä. Hän myös tajusi, että vain hän itse voi toteuttaa omat haaveensa.

”Että sitten jonakin päivänä minä tajusin, että niin kuin sanoin tämä on ollu seittemän vuotta painajaisissa. Että tuota sit yhtenä päivänä mää vaan tajusin, että jos kerran on pakko ellää, nii mää voin ruveta nauttimaan elämästä ja ajattelin, että mää toteutan sitten haaveitani.”

Klubitalo-malli auttoi jäsenen voimaantumisessa **auttamalla ottamaan vastuun itsestä**.

Jäsen pystyi ja hänen tuli ottaa itse vastuu omasta elämästään. Hän sai ohjaajilta ja jäseniltä tarvittavan määrän tukea, mutta rakensi jatkopolkunsa itse. Haastateltava koki hyvänä asiana sen, että sitoutui tulemaan ja menemään klubitalolle tiettyinä aikoina. Se antoi tietynlaista turvaa. Siirtymätyö auttoi haastateltavaa ymmärtämään, että hän työskenteli itseään varten, kun ei rahallisesti voinut ajatella siitä hyötyvänsä.

”Lääkkeet ei paranna yksin valitettavasti, että voit pistellä vaikka purkillisen yhellä kertaa mitä ei kyll.. kuolla kupsabtasit toellisuudessa, mutta omat ajatukset on saatava hallintaan ja niitä ei kukaan muu kukaan pyöritä, kun sinä ite.”

”Et ehkä se motivoinnin ensimmäinen kulmakivi on siinä, että hyväksyy sen, että sä et tästä työstä saa palkkaa. Jos sä jatkuvasti ajattelet, että mun täytyy tästä työstä saada palkka, nii se motivointi kyllä häviää sen silään tien, että ennemminhän sä veät lonkkaa kun teet jotakin ilmaseksi.”

”Sen voi sanna, että tosiaanki se, että hyväksy sen, että mä teen tätä työtä ihteeni varten ilman palkkaa, mikä on aika kova pala. Ihteäni varten, joo.”

Haastateltavat kokivat tärkeänä sen, että klubitalolla olo auttoi voimaantumisessa **antamalla tiedon omasta jaksamisesta**. He saivat testata omaa työkuuntoaan siirtymätyössä, jossa konkreettisesti näki sen, mihin pystyy, mitä kunto kestää. Jaksamisen kokeilu oli siirtymätyöpaikassa turvallista, koska jos ei olisi jaksanut, tilalle olisi saatu toinen työntekijä. Oman jaksamisen näkeminen oli merkittävä asia haastateltaville jatkopolun ja muutenkin oman kuntoutumisen kannalta.

”Olihan siinä tarkoitus se, että kokeillaan sitä jaksamista, ja saahaan sitte tietää, että paljoko kunto kestää.”

”Siellä (siirtymätyö) sai ihan konkreettisesti testata, että mihinkä minä pystyn. Ja se oli: minä pystyn.”

Klubitalo-malli tuki jäsentä antamalla tälle mahdollisuuden kokeilla eri tehtäviä ja **auttamalla ottamaan vastuun tehtävien tekemisestä**. Vastuunottaminen tehtävän tekemisestä siirtymätyössä auttoi jäsentä jatkopolulle suuntautumisessa. Haastateltava koki merkittävänä, että hänelle luotettiin vastuu rahoista, ja että hän saa yksin toimia rahojen kanssa. Haastateltavan mukaan tilitysten täsmätyössä rutiini ja itsetunto kasvavat, ja tämä edesauttaa samankaltaisten tehtävien myöhempää suorittamista esimerkiksi jatkopolulla palkanlaskennassa. Se, että klubitalo-malli tuki jäsentä **antamalla mahdollisuuden toimia jäsenhankkijana**, oli merkittävää. Uusien jäsenten hankkiminen antoi mahdollisuuden auttaa samassa tilanteessa kuin itse aiemmin olevaa kuntoutujaa.

”Otti niinku vastuun siitä, että tekee sen tehtävän, mikä on annettu, eikä oo sairaana jatkuvasti vaan ottaa sen et se on työpaikka vaikka se on vaan pari tuntia päivässä, että niinku otti tavoitteeks sen, että hoitaa sen homman.”

6.1.3 Rohkaisemalla tulevaisuuteen

Klubitalo-malli rohkaisi tulevaisuuteen **antamalla siirtymätyössä positiivisen kokemuksen työelämästä**. Tämä rohkaisi jäsentä myöhempääkin työhön menoa ajatellen. Haastateltavan mielestä siirtymätyöhön pääsy oli kokemuksena hyvä, siitä ei jäänyt negatiivista mielikuvaa. Tärkeää oli, että siirtymätyöpaikalla kohdeltiin normaalina ihmisenä. Tavallinen kohtelu oli tärkeä kokemus, koska haastateltava kertoi tarkkailevansa ympäristön reaktioita hyvin tarkkaan.

”Ne (siirtymätyöpaikan työntekijät) kohteli minua yhtenä henkilönä. Se oli sille mulle tärkeä asia, koska kato sitä sille oli niinku toiset olettaa minun ongelmasta vaikka mitään, minä sille kahtelen toisia, että mitenkä ne hyväksyy minut.”

”Ku se kohtelu oli todella reilu, nii tota nii siitä ei jääny mitää nekaatiivista makua.”

Tulevaisuuteen rohkaisi myös se, että klubitalo-malli **antoi valmiuksia jatkaa eteenpäin**. Siirtymätyöpaikan jälkeen haastateltava koki, että oli helpompi alkaa yrittämään päästä toiseen työpaikkaan. Siirtymätyön jälkeen uskalsi yrittää eteenpäin. Muun muassa atk-taitojen päivytyksen haastateltava koki valmiuksia antavana tulevaa jatkopolkua ajatellen. Haastateltavat kokivat, että klubitalo oli yksi etappi, josta oli hyvä jatkaa eteenpäin, ja jonka he kokivat eteenpäin vievänä.

”Oli sille helppo ruveta yrittämään kokeilla jotakin toista paikkaa. Että sen jälkeen uskalsi niinku taas yrittää eteenpäin, niin.”

Klubitalolta haastateltava koki saavansa **uskallusta lähteä klubitalon ulkopuolisille kursseille**. Hän koki itsetunnon nousseen klubitalolla sen verran, että uskalsi lähteä esimerkiksi masennuksen estokouluun, a-ajokorttitutkintoon ja jopa tyylikurssille. Klubitalo-malli toimi jatkopolun tukena rohkaisemalla haastateltavaa tulevaisuuteen **auttamalla saamaan onnistumisen kokemuksia**. Haastateltava kertoi, että klubitalolla tehdyistä töistä sai onnistumisen kokemuksia. Onnistumisen kokemukset kohottivat itsetuntoa. Kun töitä tehdessä huomasi, ettei ollut menettänyt vanhoja taitoja, itsetunto nousi.

6.2 Tukee jäsentä yhteisön palveluilla ja tuella

6.2.1 Auttamalla tietotaidon saavuttamisessa

Klubitalo-malli auttoi jäsentä tietotaidon saavuttamisessa **antamalla tietoa työelämän realiteeteista, miten edetä**. Haastateltavat kokivat tärkeänä sen, että saivat tietoa verotuksesta, eläkkeestä ja ansiotyöstä. Tärkeää jatkopolun kannalta oli kytkin-kurssin käyminen. Siellä haastateltava sai tietoa, minkä verran voi ansaita eläkkeen lisäksi, jotta se ei vähene, sekä tietoa Kelan (kansaneläkelaitos) etuuksista ja työsuojelupöiristä. Kytkin-kurssilla haastateltava koki saaneensa myös käytännön neuvoja siitä, mitä voi pyytää työtodistukseen entiseltä työnantajalta.

”Sai tietoa, että mitä verotuksen kannalta, että minkä verran sää voit tienata eläkkeen lisäksi. Ettet tee niinku tyhjää työtä. Niitä neuvoja sai, samoin kun kelan etuuksista.”

”Kytkin –kurssilla sai niitä tietoja...ja verosta, että mitä kannattaa tehdä ja miten edetä.”

”Oli näillä kytkin kursseilla ja sit tulta –tuokiolla juteltiin lähinnä näistä, että mitä niinku seuraavaks vois yrittää.”

Haastateltavat kokivat erittäin merkittävänä jatkopolun kannalta sen, että klubitalolla **oppi taidoja**. Erityisesti atk-taitojen oppimisen tärkeys toistui useasti molempien haastattelujen aikana. Tietokoneen käyttötaito oli jatkopolun kannalta eduksi, lähti sitten opiskelemaan, työkokeiluun tai työpaikkaan. Myös kokoustaitojen saaminen oli haastateltavien mielestä tärkeää. Klubikokouksissa harjoiteltu sihteerin ja puheenjohtajan rooli mahdollisti sen, että jos myöhemminkin on kokouksessa, ja pyydetään olemaan esimerkiksi sihteerinä, niin se onnistuu. Merkittävänä opittuina taitoina haastateltava mainitsi ansioluettelon tekemisen ja elämäkerran kirjoittamisen.

”No tottakai on helppo ko tietää, että jos jossakin kokouksessa joudut puheenjohtajaksi tai sihteeriksi, nii sää perusasiat hallitset. Sun ei tartte lähtee pakoon sitä tilannetta.”

Klubitalo-malli auttoi jäsentä **kehittämällä atk- ja toimistotyötaitoja**. Molemmilla jäsenillä oli atk- ja toimistotyötaitoja jo ennen klubitalolle tuloa. He kokivat tärkeänä taitojensa kehittämisen ja päivittämisen edelleen. Haastateltava kertoi, että klubitalo piti yllä tietokoneen käytötaidon. Klubitalolla työskentely kehitti toimistotyötaitoja. Molemmat haastateltavat olivat

työskennelleet klubitalolla ollessaan pääasiassa toimistoyksikössä. Toinen haastateltavista kertoi, että klubitalo-malli antoi kimmokkeen palauttaa kirjanpitotaidot.

”No saihan siinä ainaki päivitettyä atk-taidot, mikä on minusta kaikkein niinku tärkein silleen ja se, että oppi uusia asioita tietokoneesta.”

”Se kimmoke kuitekin siihen kirjanpitoon tai halu palauttaa kirjanpitotaidot tuli niinku täältä (klubitalolta.)”

6.2.2 Sosiaalisesti tukemalla

Haastateltavat kertoivat, että klubitalolla oppi jatkopolun kannalta tärkeän sosiaalisen taidon: **ottamaan huomioon toisen mielipiteen**. Haastateltava kertoi, että kun asioista päätettiin yhdessä, niin alkoi kiinnittää huomiota muidenkin mielipiteisiin. Ohjaajien neuvonta opetti toisen henkilön näkökannan huomioon ottamista.

”Se on minun heikkoja alueita se, että muistaa aina ottaa huonompikuntoisen myös huomioon, senkin mielipiteen, ettei niinku jyrää tavallaan omaa mielipietä läpi vaan välittämättä muista. Siihen on ollu pakko ruveta kiinnittämään huomiota.”

Klubitalo-malli tuki jäsentä myös **sosiaalisia taitoja kehittämällä**. Haastateltavat kertoivat, että sosiaaliset taidot kasvoivat ja kehittyivät vuorovaikutuksessa muiden jäsenten ja ohjaajien kanssa. He kertoivat oppineensa sosiaalisia taitoja. Erilaisten ihmisten kanssa olemaan oppiminen ja se, että oppi juttelemaan kaikkien kanssa, aiheutti sen, ettei vetäydy nurkkaan omien asioiden kanssa. Sosiaalisuus ja sitä kautta itsevarmuus kasvoi. Ihmissuhdetaitojen saaminen oli haastateltavalle tärkeä asia: mukavaa oli, kun tutustui myös toisiin ihmiseen eri paikkakunnilla.

”No se ehkä tärkein, että oppii juttelemaan kaikkien kanssa.”

”Yhteistyö on tärkeää, että kun on kuitenkin aina töissä ollu vähän nurkkaan vetäytyvä ja tehnyt sen minä tarttee, ni se on just se, että yks jäsen muijen jäsenten joukossa.”

Haastateltavat kokivat merkittävänä **ohjaajien vilpittömän tuen** saamisen. Haastateltava koki erittäin merkittävänä tilanteen, jossa ohjaaja antoi hänelle lehti-ilmoituksen, jossa oli opiskeluun hakuilmoitus. Jäsenestä oli merkittävää, että ohjaaja leikkasi hakuilmoituksen lehdestä jä-

sentä varten ja toi sen suoraan jäsenelle.

”Et kun mä päädyin sinne ... (opiskeluun), se tuli ihan niinkuin täältä, että tuo tuo (ohjaaja) toi sen lapun mun nokan eteen, että ootko huomannut, että tämä on tässä. Sit mä läbin niinku hakemaan.”

”Se (ilmoitus) oli lehdessä. Se (ohjaaja) oli leikannu sen ihan minua varten.”

Haastateltavasta oli tärkeää, että ohjaajat tietävät, mihin jäsen pystyy ja kykenee. Se, että yhdessä mietittiin, mitä jäsen haluaisi tehdä, oli jäsenelle tärkeää. Nyt kun haastateltava on opiskele-
massa, eikä enää aktiivisesti käy klubitalolla hän kokee, että ohjaajat tukevat häntä edelleen olemalla kiinnostuneita jäsenestä ja hänen opintojensa vaiheesta ja odottavat valmistumisjuhlia.

”Ne (ohjaajat) tuli niinku lähelle ja ne tietää niinku suurinpiirtein mihin pystyn ja kykenen.”

Haastateltava koki edelleen saavansa apua klubitalo-mallista muun muassa siten, että ohjaajat tukevat opiskelua antamalla jäsenen tehdä opintoihin liittyvän yrittäjyyden tehtävän klubitalosta. Klubitalolla aktiivijäsenyyden aikana haastateltavat kokivat saaneensa ohjaajilta henkistä tukea ja kannustusta. Ohjaajat olivat auttaneet sosiaalisten tukien ja etuuskien hakemisessa ja heiltä oli saanut neuvoja. Haastateltava koki, että sai sosiaalista tukea klubitalo-mallista jatkolulle suuntautumisessa. Merkittävä asia hänelle oli, että ohjaajat olivat iloisia, kun hänellä meni hyvin.

Klubitalo-malli **mahdollisti vertaistuen saannin**. Vertaistuesta haastateltavat kokivat saavansa sosiaalista tukea. Heidän mielestä jäsenet antoivat toisilleen jatkopolun kannalta merkittävää sosiaalista tukea ja kannustusta. Merkittävää oli se, että vertaistuki oli samankaltaisten mielen-
terveysongelmien läpikäyneiden jäsenten tukea. Haastateltavat tukivat jäsenten kanssa toinen toisiaan. Kaverin merkitys oli suuri, sekä se, että tunsivat olevansa samanlainen muiden jäsenten kanssa.

”Ainahan ne kysyy, että mitä kuuluu ja ovat iloisia puolesta ku mennee hyvin. Ja onhan ne silleen, että antaa kumminki, että jaksavat vielä oman sairauden, ottaa toisenkin huomioon.”

”Suurin osa porukasta, meillä on samat ongelmat. Me keskustellaan lääkkeistä, siis se sosiaalinen tuki on siinä varmaan siinä vaiheessakin kun sä oot täysin nollilla, niin kaikkein tärkein.”

”Sosiaalinen tuki eli se kaveri, sehä on aika paljon.”

”Samat ajatukset, eli sillai se ryhmä tukeee toisia.”

Myös ryhmältä sai tukea: koulutuksiin lähtö oli helppoa tuttujen jäsenten kanssa ja yhteistyö sai nurkkaan vetäytyvänkin mukaan. Jäsenet saattoivat myös pitää toisilleen oppitunteja, joissa haastateltavan mukaan mukavaa oli, että tunnit olivat vapaamuotoisia, niillä sai jutella ja tehdä vähän erilailakin, kuin oli suunniteltu.

”Oli heleppo lähtee sinne (koulutukseen), kun neljä muuta lähti mun kanssa.”

Haastateltava kertoi myös, että jäsenet kannustavat toistensa toiveiden ja tavoitteiden saavuttamisessa. Jäseniltä saa kannustusta, ja merkittävää haastateltavalle oli, että jäsenet ottavat toisensa huomioon, vaikka itsekin ovat sairaita. Klubitalo-mallin mahdollistaman vertaistuen saaminen tuki jäsentä myös klubitalon ulkopuolella: toisia jäseniä tavattiin myös klubitalon ulkopuolella.

”Ku on samanlaisia, nii, sit täällä on muutama jota mä oon tavannu klubitalon ulkopuolellaki ja sit niinku ... kanssa me yritetään tukea toinen toisiamme. Pönkittää sitä, että minne toinen haluaa.”

6.2.3 Antamalla edellytykset kuntoutumiselle

Haastateltava koki klubitalon tuen jatkopolun kannalta merkittävänä sen, että **sairaalajaksot vähentyivät**. Kummatkin haastateltavat kertoivat, etteivät olleet kertaakaan sairaalassa sisäänkirjattuna sen jälkeen, kun tulivat klubitaloon. Klubitalo-malli antoi edellytykset kuntoutumiselle, ja sitä kautta jatkopolulle suuntautumiselle **auttamalla saavuttamaan päivärytmin ja auttamalla pääsemään kotoa pois**. Kummallekin haastateltavalle oli tärkeää, että he saivat päivärytmin klubitalo-mallin avulla kuntoon. Päivärytmi tuli klubitalon aukioloaikojen mukaan. Viikko-ohjelma opetti säännöllisen rytmin ja auttoi pääsemään sängystä ylös.

”Mä en oo ollu kertaakaan sairaalassa sisällä sen jälkeen, kun minä tästä ovesta (klubitalo) sissään astuin.”

”Vois sanoa, että siinä vaiheessa ei oikeestaan tavoitteista voi puhua mittään kun on niin surkeessa kunnossa. Et se tavote oli kyllä siinä niin, että jaksaa kontata bussiin.”

”Sehän (viikko-ohjelma) on hyöty sillon ku sä rupeet toimimaan tietyn systeemin mukaan koska kato sillon ku sä oot todella huonossa kunnossa nii kello saattaa olla kakstoista, ku sää nouset ylös sängystä. Perusta on siinä, että oppii nousemaan sängystä ja että käy täällä ja että se on säännöllistä.”

Merkittävänä haastateltavat kokivat, että pääsivät kotoa "neljän seinän sisältä" pois klubitalolle. Haastateltaville klubitalo oli paikka, jonne jaksoi tulla. Haastateltava koki pakkoajatusten lievenevän, kun toimi eikä jäänyt kotiin.

”Ni kuitenkin se tuli vaa semmonen tunne, että on pakko päästä pois täältä kottoon, että on niinku pakko yrittää jotakin.”

Klubitalo-malli antoi edellytykset kuntoutumiselle **arvostamalla yksilön (jäsenen) mielipidettä**. Haastateltavat kokivat jatkopolulle suuntautumisen kannalta merkittävänä sen, että klubitalolla yksilön mielipidettä arvostetaan, yksilöä arvostetaan. Haastateltavan mielestä se oli tärkeä tunne, kun tunsivat olevansa yksi porukan jäsen päätöksen teossa. Jäsen koki itsensä arvokkaaksi. Omanarvon tunto nousi.

”Se, että sä tunnet olevasi yksi porukan jäsen. Et sinunkaan mielipidettä ei sillai niinku beti... ei mennä niinku beti huutoäänestykseen, että sinun niinku sinun mielipiteellä ei olis mitään merkitystä.”

Merkittävää jatkopolulle suuntautumisen kannalta oli haastateltaville se, että **klubitalo-malli antoi reilun ilmapiirin ja tasavertaisen kohtelun**. Haastateltavat kokivat, että heillä oli reilut välit ohjaajien ja muiden jäsenten kanssa, kaikki keskustelivat kaikkien kanssa. Merkittävää haastateltavalle oli, että ohjaajat ja jäsenet istuivat samassa ruokapöydässä. Hän koki, että myös ohjaajat tulivat lähelle. Tärkeää oli, että jos jotain asiaa ei ymmärtänyt, ohjaajilta uskalsi kysyä asian niin monesti, että ymmärtää.

”Mut tottakai tytöt (ohjaajat) antaa semmoista...tai tää luonne verrattuna esimerkiks tuohon... on erilainen, että täällä me istutaan kaikki samassa ruokapöydässä.”

”Kyllähän ne on aivan mahtavia on nämä (ohjaajat) niinku neuvoneet, ja sitte se, että on pystynyt kysymään niiltä, että jos ei ymmärrä, ja jos ei ymmärrä ensimmäisellä kerralla, ni pystyy kysymään niin monta kertaa ku haluaa.”

Haastateltavat kertoivat, että on jatkolun kannalta helppo mennä muihinkin porukoihin ja auktoriteetit muualla helppo hyväksyä, kun on klubitalolla yksi jäsen siinä missä muut. Hän sanoi myös, että oppi nauramaan itselleen reilussa ilmapiirissä. Haastateltava koki myös tärkeänä, että sai tulla ja mennä klubitalolle ja klubitalolta milloin haluaa.

Klubitalo auttoi haastateltavaa **antamalla miettimisajan, mitä haluaa tehdä**. Haastateltava koki merkittävänä sen, että klubitalolla oloaika antoi miettimisaikaa, miten suuntautua eteenpäin jatkolulle. Tärkeää oli, että tavoitteet muotoutuivat pikkuhiljaa. Haastateltavasta oli tärkeää, että klubitalolla pääsi kuntoutusvaiheeseen, jossa pystyi miettimään, mitä haluaa ja miten haluaa edetä.

”Ni mää oon päässy tähänkin kuntoutuksen vaiheeseen, et nyt vois sit miettiä mitäkä haluaa ja miten edetä.”

”Se (klubitalo-malli) anto sitte valmiuksia jatkaa siitä etteenpäin, ku sitte on päässy heti jatkamaan.”

”Itähän minä oon sen polun rakentanu, toisten tuella kylläkin. Oliban se (klubitalo) yks etappi. Et se anto aikaa miettiä, että miten tästä etteenpäin. Että sai niinku rauhassa sitte rauhottua ja rueta miettimään, että mitenkä tästä etteenpäin.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Seuraavaksi syvennän tuloksia teorian avulla ja teen niistä johtopäätöksiä. Käyn tulokset läpi pääluokittain ja ylärhmittäin tutkimustehtävän kautta. Tutkimustehtävänä oli miten klubitalo-malli on toiminut jäsenen tukena jatkolulle suuntautuessa. Tutkimustehtävän avulla kuvailen jäsenten kokemuksia klubitalo-mallista jatkolun tukena. Lopuksi kerron haastateltavien esille tuomia kehittämisehdotuksia.

7.1 Jäsen oman kuntoutumisensa subjektina

Haastateltavat kokivat, että klubitalolla olo nosti toimintakykyä auttamalla keskittymiskyvyn saamisessa. Klubitalolla olo nosti jäsenen toimintakykyä reilun ilmapäirin ansiosta. Klubitalolla olo ja toiminta olivat jäsenillä hyvin aktiivista. Heidän toimintakykynsä nousi, kun he saivat osallistua työtehtäviin toimisto-, keittiö- ja kahvilayksikössä. Heille oli tärkeää, että toimintakyky nousi pikkuhiljaa. Muutokset eivät tapahdu hetkessä. Ohjauksen vastaanottaminen opetti kärsivällisyyttä. Kärsivällisyys on tärkeä taito, jota tarvitaan niin arki- kuin työelämässäkkin.

Sosiaalisen toimintakyvyn parantumisen voi myös kuntoutujan ympäristö havaita hänen aktiivisemmasta osallistumisestaan työpainotteiseen päivään ja säännöllisemmästä päivärytmistään. Psykkisen hyvinvoinnin lisääntyessä mielenterveyskuntoutuja jaksaa aikaisempaa enemmän kiinnittää huomiota myös fyysiseen terveyteen ja hyvinvointiin (Jäntti 2003, 9.)

Klubitalo-malli auttoi jäsenen voimaantumisen antamalla uskallusta toteuttaa omia haaveita, mahdollisuuden toimia jäsenhankkijana ja antamalla tiedon omasta jaksamisesta sekä auttamalla ottamaan vastuun itsestä ja tehtävien tekemisestä. Haastateltaville se merkitsee, että he alkavat itse miettiä omia tavoitteitaan ja pyrkiä niitä kohti. He huomaavat olevansa itse vastuussa omasta elämästään, ja ainoita, jotka todella voivat vaikuttaa omaan kuntoutumiseensa.

Yhteisö opettaa vastuunottamista itsestä ja muista. Tätä edistävät yhteinen päätöksenteko ja vastuu tehtävien suorittamisesta. (Vuorinen ym. 1995, 10.) Kuntoutumiseen liittyvä täysivaltaistuminen näkyy klubilaisissa siten, että he alkavat itse määritellä oman kuntoutumisensa suuntia ja tavoitteita. Parhaimmillaan klubilta saatu ohjaus ja tuki kannustavat yrittämään eteenpäin (Jäntti 2003, 11.)

Jäsenen valintamahdollisuuksia yhteisössä edistetään sillä, että uudet jäsenet perehdytetään yhteisöön hyvin ja että yhteisössä varataan aikaa jäsenten tarpeille ja tarvittavalle ohjaukselle ja neuvonnalle (Vuorinen ym. 1995, 9.)

Jäsenten henkilökohtaiset kokemukset mielialan, vuorovaikutustaitojen ja itsetunnon kohentumisesta klubitaloon liittymisen jälkeen ovat merkittäviä tekijöitä kuntoutumisessa. Myönteinen kokemus omasta itsestä rohkaisee sosiaaliseen kanssakäymiseen ja vuorovaikutus toisten kanssa vähentää yksinäisyyden ja eristäytymisen tunteita (Jäntti 2003, 8.)

Yhteisön olisi kunnioitettava mahdollisimman paljon jäsenen itsenäisyyttä, arvostaa häntä sellaisena kuin hän on, kunnioittaa häntä siten, että hän voisi elämyksellisesti kokea olevansa kanssaihminen. Näin ihminen voitaisiin tukea pois tunneyksinäisyydestään ja eristäytyneisyydestään yhteisön jäseneksi (Anttinen 1995, 63.)

Anttisen (1995) mukaan vastuun saaminen, oikeuksien tavoittaminen ja velvollisuuksien näkeminen ja täyttäminen ovat tärkeitä elämänlaadun parantamiseen liittyviä osatekijöitä. Kuntoutumisen liikkeellepaneva voima, hyvän kehävaikutuksen käynnistäjä on halu päästä sairaudesta ja edetä elämässä terveempään suuntaan. Yhteisö, joka toimii hyvin ja jonka henki on rakentava auttaa jäsentä sairauden voittamisessa ja aktivoimisessa ihmisen kuntoutumisen tielle.

Klubitaloaikana saadut kokemukset voivat olla myönteisesti yllättäviä tai sellaisia, jotka pakottavat harkitsemaan aikaisemmin asetettuja tavoitteita. Oman voinnin asiantuntijana kuntoutuja voi pohtia erilaisia vaihtoehtoja (Jäntti 2003, 11.)

Klubitalo-malli rohkaisi haastateltavia tulevaisuuteen antamalla siirtymätyössä positiivisen kokemuksen työelämästä ja valmiuksia jatkaa eteenpäin. He kokivat saavansa myös uskallusta lähteä klubitalon ulkopuolisille kursseille ja saavansa onnistumisen kokemuksia. Haastateltavat

tunsivat tulevansa hyväksytyksi siirtymätyöpaikalla. Se vaikutti heidän itsetuntoonsa positiivisesti. Kun ensin turvallisemmissa paikoissa (klubitalo ja siirtymätyöpaikka) saa hyviä onnistumisen kokemuksia, kynnys lähteä esimerkiksi työelämän koville markkinoille madaltuu.

Ihmisellä on luontainen tarve tuntea tulevansa hyväksytyksi ja arvostetuksi jossakin yhteisössä. Psykkiseen sairastumiseen kuuluva eristäytyminen ja eristäminen lisäävät syrjäytymistä ja inhimillistä kärsimystä. Eristäytyminen voi olla vapaaehtoista vetäytymistä omaan rauhaan ja lepoon, toisaalta se voi olla sairauden oire, joka pahentaa henkilön psyykkistä tilaa entisestään (Jäntti 2003, 9.)

Työ, mahdollisuus pyrkiä työelämään ja saavuttaa täystyöllisyys ovat syvästi parantavia ja yhteenkokoavia voimia jokaisen ihmisen elämässä. (Hänninen 1995, 25.)

7.2 Yhteisön jäsenelle antama palvelu ja tuki

Klubitalo-malli auttoi jäsentä tietotaidon saavuttamisessa antamalla tietoa työelämän realiteeteista, miten edetä. Haastateltavat oppivat uusia taitoja, ja kehittivät jo olemassa olevia atk- ja toimistotyötaitojaan. Klubitalolla opittuja taitoja haastateltavat pystyivät hyödyntämään siirtymätyössä, opiskelussa ja työkokeilussa ollessaan. Ne tukivat haastateltavia jatkopolulle. Opiskelussa tarvitaan atk-taitoja, ja monessa työssäkin niitä tarvitaan. Kaikki, minkä jäsen tekee klubilla, on potentiaalisesti käytettävissä myöhemmin tuottavaan työhön oikeassa työympäristössä (Hänninen 1995, 25.)

Haastateltavat kertoivat, että klubitalolla oppi jatkopolun kannalta tärkeän sosiaalisen taidon: ottamaan huomioon toisen mielipiteen. Haastateltava kertoi, että kun asioista päätettiin yhdessä, niin alkoi kiinnittää huomiota muidenkin mielipiteisiin. Ohjaajien neuvonta opetti toisen henkilön näkökannan huomioon ottamista.

Klubitalo-malli tuki jäsentä myös sosiaalisia taitoja kehittämällä. Haastateltavat kertoivat, että sosiaaliset taidot kasvoivat ja kehittyivät vuorovaikutuksessa muiden jäsenten ja ohjaajien kanssa. He kertoivat oppineensa sosiaalisia taitoja. Erilaisten ihmisten kanssa olemaan oppiminen ja se, että oppi juttelemaan kaikkien kanssa, aiheutti sen, ettei vetäydy nurkkaan omien asioiden kanssa. Sosiaalisuus ja sitä kautta itsevarmuus kasvoi. Ihmissuhdetaitojen saaminen oli haasta-

teltavalle tärkeä asia: mukavaa oli, kun tutustui myös toisiin ihmiseen eri paikkakunnilla.

Yhteisö voi vuorovaikutuksellisessa toiminnassa antaa kaikille osapuolille korjaavia elämäkokemuksia, sosiaalisia valmiuksia ja taitoja, joita tavanomainen hoidollinen toiminta ei tarjoa. Yhteisön keskinäinen, rakentava ja lämmin vuorovaikutus, yhdessä eläminen, yhdessä tekeminen sekä yhteisten tavoitteiden saavuttaminen antavat yksilöllisyydelle ja itsetunnolle arvokasta tukea (Anttinen 1995, 63.)

Jäntin (2003) kyselyssä tuli ilmi, että vastaajien arvioinnin mukaan klubitalon jäsenyysaika on vaikuttanut myönteisesti heidän päiväryhtiinsä, mielialaansa, vuorovaikutustaitoihinsa sekä itsetuntoonsa. Vajaa viidennes koki jäsenyyden tukeneen muutakin yhteiskunnallista osallistumista.

Mielenterveyskuntoutuja on laitoshoidon aikana menettänyt usein paljon laitoksen ulkopuolisia kontaktejaan. Arjen selviytymiseen kuuluu sosiaalisten suhteiden kartoittaminen, niiden luominen ja vahvistaminen (Lahti 1995, 82.) Vertaisyhteisö on paikka, joka tarjoaa tukea elämän kysymyksiin. Se tarjoaa mielekkäitä tekemisen paikkoja, rentoutumista ja mahdollisuuksia sosiaalisten taitojen oppimiseen.

Haastateltaville oli erittäin merkityksellistä se, että ohjaajat tukivat heitä vilpittömästi klubitallolla olon ajan. Haastateltavalle oli tärkeä kokemus se, että ohjaajilta sai henkistä tukea, kannustusta sekä neuvoja. Haastateltavalle oli tärkeää, kun ohjaaja oli varta vasten häntä varten leikkannut opiskeluilmoituksen lehdestä. Se, että ohjaajien tuki oli vilpittömästä oli varmasti haastateltaville eheyttävää.

Haastateltavat kokivat erittäin tärkeänä jäseniltä saamansa vertaistuen. Jäsenet tukivat toisiaan merkittävästi jatkolle suuntautumisen kannalta. Koulutuksiin lähtö oli helppoa, kun tutut jäsenet lähtivät mukana. Saman ongelman läpikäyneiden tuki oli haastateltaville arvokasta. Suuri merkitys oli myös sillä, että jäsenet kannustivat ja opettivat toisiaan. Vertaistuki helpotti haastateltavia hyväksymään oman sairautensa ja antoi mahdollisuuden antaa apua toisille, ei olla vain avunsaajan roolissa.

Yhteisöllisyys tukee klubilaisia oman itsensä ja sairastumisensa hyväksymisessä. Klubilla huomaa, että on olemassa muitakin samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä (Jäntti 2003, 10.)

Heikkouksia ymmärtävältä yhteisöltä saa voimia oman sairauden hyväksymiseen. Vertaisyhteisö antaa jäsenilleen turvallisuutta hyväksymällä vajavaisuuksia ja voimien loppumista. Vertaisryhmän tuki auttaa omien kykyjen esiin nostamisessa. Yhteisö ei rankaise epäonnistumisista tai voimien ehtymisestä. Auttamalla toisia jäsen auttaa myös itseään. Avun saaja muuttuu yhdeksi sen tekijäksi. Vertaistuki auttaa kuntoutujaa realistisessa ja kohtuullisessa tavoitteenasettelussa. (Vuorinen 1995, 80.)

Jäntin (2003) kyselyyn osallistuneista enemmistö koki saavansa vertaistukea muilta jäseniltä. Vastausten perusteella klubilla on ajatustenvaihtoa ja kokemuksia siitä, miten selviytyä arjesta. Klubilla pystyi jakamaan asioita elämästään. Vertaistukea saatiin myös toiminnan kautta, jäsenet miellettiin ystävällisiksi ja auttavaisiksi. Toisaalta vertaistuen saamiseen vaikuttivat myös henkilökohtaiset suhteet klubilaisten kesken. Uusia ystäviä klubin kautta saaneita oli noin 70 % kysymykseen vastanneita. Klubikavereita työajan ulkopuolella tapaa 40 % kysymykseen vastanneista. Toisille klubilaiset olivat selkeästi työkavereita.

Vertaistuen tavoitteena on myös sosiaalisen verkon vahvistaminen. Sosiaalinen verkosto merkitsee todellista muutoksen mahdollisuutta. Vertaisyhteisö pystyy tuottamaan myös pitkäaikaisia ihmissuhteita ja tarjoaa mahdollisuuden vastavuoroisten ihmissuhteiden syntyyn. Tällöin on mahdollisuus itse saada tukea ja jakaa sitä toisille. (Vuorinen 1995, 80-81.)

Vertaistuki tarjoaa tavallisen ihmisen tukea tavallisiin elämän kysymyksiin. Se on toisen ihmisen tilanteen ymmärtämistä kokemuksia jakamalla. (Vuorinen 1995, 77-78.) Oma-apuryhmän antama keskinäinen tuki, kumppanuus ja luottamus auttavat pääsemään pois sairaan roolista. Kun sairaus lakkaa hallitsemasta koko elämää, on mahdollista muuttua hoidon ja toimenpiteiden kohteena olevasta ihmisestä oman elämänsä toimijaksi (Riikonen 1996, 42.) Kuntoutujan kannalta tavoitteet ovat voimaantumiseen eli oman äänen ja oman tahdon löytämiseen liittyviä. Oma-apu ja vertaistukitoiminta tukevat myös yhteisöjen jäsenyyteen liittyviä tavoitteita (Koskisu, 2004, 41.) Omanarvontunnon kohentajana keskeistä on yhteisön jäsenten koulutus. Tällöin opiskeltavia asioita hallitseva jäsen opastaa toisia (Hänninen 1995, 24.)

Haastateltavien sairaalajaksot vähentyivät, klubitalo-malli auttoi heitä saavuttamaan päivärätin ja auttoi pääsemään kotoa pois. Se antoi edellytykset kuntoutumiselle arvostamalla yksilön mielipidettä. Klubitalo-malli antoi reilun ilmapiirin ja tasavertaisen kohtelun. Haastateltava koki itsensä arvokkaaksi, kun hänen mielipidettään arvostettiin. Klubitalon reilu ilmapiiri varmasti jo itsessään antaa hyväksytyksi tulemisen kokemuksen jäsenelle.

Jäntin (2003) kyselyn mukaan enemmistö klubitalon jäsenistä tuntee kuuluvansa klubiyhteisöön, koska klubilla on ystävällinen ja tasa-arvoinen ilmapiiri. Myös yhteinen toiminta koetaan yhteisöllisyyttä luovaksi. Klubiyhteisön ulkopuolisiksi itsensä tuntevista muutama perustelee vastaustaan sillä, etteivät ole oikein löytäneet omaa paikkaansa klubilla tai ovat olleet liian kauan poissa säännöllisestä klubitoiminnasta. Klubitalon työyhteisö on elävä esimerkki arkipäivän suvaitsevaisuudesta ja erilaisuuden sietokyvystä. Jokaisen työpaikan ilmapiiriin ja työn sujumiseen vaikuttavat työntekijöiden keskinäiset suhteet. Kyselyn ja haastattelujen perusteella Kuopion klubitalon sosiaaliset suhteet sekä jäsenten että henkilökuntajäsenten välillä koettiin pääasiallisesti hyviksi ja toimiviksi.

Yhteisön on rakennuttava inhimillisen tasa-arvon kivijalustalle. Oikein toimiessaan se voi antaa kasvualustan jäsentensä henkiselle minuudelle ja käynnistää heidän tuekseen rakentavia, hyviä, terveyden suuntaan vieviä kehä (Anttinen 1995, 63.)

Jäntin (2003) arvioinnin mukaan 76 % vastanneista koki, että klubitalotoiminnasta oli ollut hyötyä terveydelle ja elämälle, sekä toiminta oli yleensä ottaen hyödyllistä. Jonkunlaista haittaa klubitalolla käymisestä oli kokenut 6 % vastanneista.

Saamiini tutkimustuloksiin vaikutti klubitalo-mallin lisäksi myös muut tekijät. On vaikeaa sanoa, mikä tuki jäsenen jatkolulle suuntautumiselle tuli pelkästään klubitalolta. Muita tahoja, jotka tukivat haastateltavien mielestä heidän jatkolulle suuntautumistaan ja olivat heidän kuntoutumisensa kannalta merkittäviä, olivat heidän läheiset. Siskot, veljet, mies ja lapsi tukivat haastateltavia. Heidän tuki ja kannustus, esimerkiksi se, että mies saattoi haastateltavan klubitalolle, oli merkittävää. Myös eri työpaikkojen (siirtymätyö, työkokeilu ym.) henkilöiden tuki oli merkityksellistä.

Molemmat haastateltavat kokivat, että oikeanlaisen lääkityksen löytäminen auttoi häivyttämään harha-aistimuksia ja lieventämään pakkoajatuksia. Kun oikea lääkitys löytyi, pystyivät he keskittymään muihinkin asioihin. Toisen haastateltavan elämässä merkittävä käänne oli se, kun lääkäri ehdotti lääkityksen kaksinkertaistamista. Tällöin hän ajatteli, että ei missään nimessä, jollakin muulla tavalla on edettävä.

Molemmat haastateltavat kokivat klubitalolla olon kanssa samanaikaisen sairaalan omahoitajasuhteen olevan merkittävä asia. Latvala (1996) viittaa Janhosen tutkimukseen, jossa on todet-

tu hoitajan ja potilaan suhteen välinen merkityksellisyys. Yleensä ottaen kummallakin haastateltavalla oli omahoitajasuhteen lisäksi moniammatillinen turvaverkko tukena. Haastateltavan mielestä kuntoutumisen ja jatkopolulle suuntautumisen kannalta merkityksellistä oli se, että kaikki tahot antoivat jäsenen itse käydä läpi oman tilanteensa. Tärkeänä hän koki, ettei häntä vaadittu olemaan "kovempi", vaan hän sai rauhassa toipua ja rakentaa polkunsu itse.

Huonoina puolina klubitalo-mallissa haastateltavat toivat esille sen, että siirtymätyöpaikkoja on vaikea saada. He kertoivat, että siirtymätyöpaikan saaminen on kovan työn takana, erityisesti sen takia, koska niitä on niin vähän. Tarvittaisiin enemmän kontakteja yrityksiin. Toinen haastateltava koki turhauttavana siirtymätyöpaikassa olleen vähäisen työmäärän. Eräänä työviikkona oli vain puoli tuntia tekemistä.) Toinen asia, joka haastattelussa nousi esille, oli se, että ohjaajia on vähän ja jäseniä aika paljon. Haastateltavaa huolesti, että kuka ehtii neuvotella siirtymätyöpaikat ja kontaktit. Opastuksen ja neuvonnan tarvetta on välillä enemmän, kuin ohjaajat ehtivät antaa.

Esimerkkinä haastateltava mainitsi tilanteen, jossa useampi ohjausta tarvitseva teki tietokoneella töitä yhtä aikaa. Haastateltavan mielestä jäsenet saivat viihtyä klubitallolla neljään asti, eikä lähteä paljoa aikaisemmin. Toisen haastateltavan mielestä oli huono, että atk-tunnit olivat myöhään iltapäivällä, koska hänen piti hakea lapsi hoidosta samaan aikaan. Toinen haastateltava oli kuvitellut saavansa enemmän neuvoja tukea- ja neuvoja-antavalta toimikunnalta.

Haastattelun aikana haastateltavat toivat esille seuraavia ajatuksia, joista muodostin kehittämissu ehdotuksia.

7.3 Kehittämissu ehdotukset

1. Toinen haastateltava koki, että olisi tärkeää saada enemmän tietoa eläke-työelämä yhdistelmästä, jotta ei huomaisi olevansa tilanteessa, jossa ei saa mistään mitään taloudellista tukea. Myös lisätietoa kuntoutusrahasta ja kuntoutustuesta tarvittaisiin enemmän.
2. Molemmat haastateltavat vetoavat päättäjiin, ja toivoisivat lisärahoitusta klubitallolle, jotta saataisiin lisää henkilökuntaa suhteessa jäseniin, jotta klubitallon toiminnot pyörisivät vielä paremmin.

3. Haastateltavan mielestä siirtymätyöyksikkö toimisi entistä paremmin, mikäli se olisi omana yksikkönään. Haastateltavan mukaan siirtymätyötoimintaan tarvittaisiin mukaan enemmän yrityksiä. Siirtymätyöpaikkojen neuvottelijan tulisi haastattelijan sanojen mukaan olla "*aika nojeva tyyppi, että onnistuu menemään läpi* (neuvottelemaan siirtymätyöpaikan yrityksestä.)"
4. Toinen haastateltava toivoi, että psykologi tai joku muu laatisi yksinkertaisen ohjelman tai antaisi perustietoa luentoina psykologian kannalta siitä, kuinka helpottaa pääsyä eroon pakkoajatuksista.
5. Haastateltavan mielestä olisi hyvä, jos klubitalolla olisi joku "personal trainer", joka edesauttaisi jäsenten liikunnallisuutta.
6. Haastateltava kertoi, että kuntoutumista voisi auttaa klubitalolla olon ajalta päiväkirjan pitäminen. Siihen voisi kirjata joka päivä, onko hyvä vai huono päivä, miksi niin ja mitä voisi parantaa.
7. Toisella jäsenellä oli haaveena, että hän voisi auttaa joskus muita mielenterveyskuntoutujia, samassa asemassa olevia esimerkiksi hankkimalla uusia jäseniä tai kertomalla "oman selviytymistarinansa."
8. Toinen haastateltava oli sitä mieltä, että ruotsinkielinen keskusteluryhmä toimisi paremmin keskustelutyypisenä, eikä lapuille kirjoittamalla.
9. Haastateltava toivoi tietopaketin kokoamista siitä, että jos työllistyy, niin mitä pitää tietää/ottaa selville.

8 POHDINTA

Opinnäytetyössäni saamat tulokset ovat ainutkertaisia. Tässä luvussa käyn läpi opinnäytetyöprosessin luotettavuutta, eettisyyttä, ammatillista kasvua sekä muuta opinnäytetyöhöni vaiheisiin liittyviä asioita.

8.1 Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta

Tutkimuksen tulosten julkaisemisessa tutkimusetiikkaan liittyy subjektiivisuuden tunnistaminen. On tehtävä kuvauksia siitä, miten tutkija arvioi omaa käyttäytymistään ja reaktioitaan. Anonymiteetin säilyttämiseen on kiinnitettävä huomiota, koska laadullisessa tutkimuksessa on suoria lainauksia aineistoista ja yksityiskohtaisia analyysejä. Tutkimuksen tuloksista voi mahdollisesti kertoa tutkittavalle etukäteen. Eettisyyttä tutkimuksessa on tutkijan itsensä kehittäminen sekä tutkimustehtävien- ja menetelmien oikea valinta. Oman alan jatkuva seuraaminen ja yhteistyö muiden tutkijoiden kanssa ovat myös eettisyyttä hoitotieteellisessä tutkimuksessa. (Vehviläinen-Julkunen 1997, 31-33.)

Tärkeää on tiedostaa, että tutkijan näkökulma on rajattu johonkin ja rajoittunut. Sen vuoksi tutkijalta edellytetään oman tutkimusnäkökulmansa selkeää rajaamista ja sen kuvaamista raportissaan (Vehviläinen-Julkunen 1997, 28.) Alun perin tutkimustehtävänä minulla piti olla myös se, minne jäsenet ovat jatkopoluilleen menneet. Jouduin rajaamaan sen tutkimuksestani pois, koska haastattelin vain kahta ihmistä, joten en olisi saanut kattavaa vastausta näiden kahden haastateltavan perusteella. Se olisi mielestäni kuulunut määrällisellä tutkimusotteella tehtäväksi tutkimukseksi. Olisin tietenkin voinut liittää tutkimukseeni myös määrällisen tutkimuksen siitä, minne klubitalolta on sijoitettu, mutta resurssini olisivat olleet siihen liian vähäiset ajanpuutteen vuoksi.

Paunosen ym. (1997) mukaan tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää kuutta kriteeriä. Niitä ovat uskottavuus, todeksivahvistettavuus, merkityksellisyys kyseisen ilmiön yhteydessä, toistuvuus, kyllästeisyys ja siirrettävyys. Seuraavassa käsittelen näitä kuutta eri kriteeriä oman työni kohdalta.

Uskottavuus korostaa tutkijan ja tutkittavan välistä hyvää suhdetta. Se on välttämätöntä, jotta saadaan riittävä ja totuudenmukaista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Paunonen ym. 1997, 146.) Kerroin ennen haastattelua haastateltaville tarkkaan haastatteluun ja opinnäytetyöhön liittyvistä vaiheista. Mielestäni vuorovaikutus minun ja haastateltavien välillä syntyi helposti. Mielestäni sain hyvän kontaktin haastateltaviin. Haastateltavat kertoivat kokemuksistaan avoimesti ja olivat valmiita kertomaan klubitalo-mallin tuesta jatkopolulle suuntautumisessa. Haastateltavien käyttämä kieli oli selkeää, minun oli helppo ymmärtää heitä, sekä purkaa haastattelut, koska nauhuri oli ollut tarpeeksi lähellä, jotta ääni kuului.

Tulosten todeksi vahvistettavuus tarkoittaa sitä, että tulokset perustuvat aineistoon ja empiriaan, eivätkä ainoastaan tutkijan käsityksiin. Tutkittavaa aihetta tulee tarkastella eri näkökulmasta erilaisten aineistojen avulla. Erilaisilla aineistoilla sama asia voidaan tulkita eri tavalla ja erilaisista näkökulmista. (Paunonen ym. 1997, 146.) Haastattelin teemahaastattelun avulla kahta klubitalon jäsentä. Haastateltavat toivat asioita omilla tavoillaan ja tyyliillään esille. Molemmissa haastatteluissa tuli esille myös paljon samoja asioita.

Tulosten merkityksellisyyden arvioinnilla tarkoitetaan tutkittavan ilmiön yhteydessä kuvattujen tapahtumien ja toimintojen ymmärtämistä, sekä niiden liittämistä johonkin erityiseen tilanteeseen tai laajempaan ympäristöön. (Paunonen ym. 1997, 147.) Perehtyminen aihetta käsittelevään teoriaan ennen haastattelujen tekoa auttoi minua ymmärtämään paremmin haastateltavien kertomia asioita. Jos en olisi tiennyt mitään aiheesta etukäteen, olisi minun ollut vaikea tehdä sisällönanalyysejä ja itse haastattelutilanteessa vaikea esittää jatkokysymyksiä.

Toistuvuudella tarkoitetaan ilmiöiden tai prosessin toistuvuutta tai muuttuvuutta tietyn kaavan tai mallin mukaan. Se edellyttää sitä, että niistä on saatava tietoa pitkältä aikaväliltä, ja ilmiötä on tarkasteltava eri ympäristöissä ja eri näkökulmista. (Paunonen ym. 1997, 147.) Omien ajallisten resurssien vuoksi haastattelin jäseniä vain yhden kerran. Vaikka haastattelin vain kahta jäsentä, alkoi jo heidän kertomuksissaan toistua samat asiat.

Aineiston kyllästeisyydellä tarkoitetaan sitä, että ilmiöstä saadaan kaikki olennainen tieto. Haastatteluita jatketaan niin kauan, kuin ne tuottavat uutta tietoa. Tärkeätä on kiinnittää huomiota myös tiedonantajien erilaisuuteen. Aineiston kyllästeisyyttä voidaan varmistaa havainnoimalla ja asiakirjoista saaduilla tiedoilla. (Paunonen ym. 1997, 147.) Aineistoa tuli mielestäni sopiva määrä. Siinä ei ollut paljon tutkimustehtävän kannalta turhaa tietoa. Sain hyvin vastauksia tutkimustehtävään.

Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, missä määrin tulokset ovat siirrettävissä toiseen samanlaiseen kontekstiin tulkintojen siitä muuttumatta (Paunonen ym. 1997, 147.) Tutkimustuloksiani voidaan hyödyntää myös muissa klubitaloissa Kuopion klubitalon lisäksi. Luulen, että tutkimustulokset soveltuvat myös jäsenyhteisöihin, jotka eivät suoranaisesti ole klubitaloja. Tutkimustuloksiani voidaan hyödyntää myös missä tahansa muussa psykososiaalisen kuntoutuksen yhteisössä.

Kehittämisehdotukset muodostuivat haastattelun aikana. Näihin en olisi saanut vastausta, jollen olisi esittänyt haastateltaville useita lisäkysymyksiä ja rohkaissut haastateltavia laittamaan ”mielikuvitustansa laukkaamaan.” Nauhoitteita kuunnellessani huomasin, että joihinkin asioihin olisi kannattanut esittää lisäkysymys. Kuunnellessani nauhaa tekstiä litteroidessani opin paljon itsestäni haastattelijana.

Minun oli helppo tulla vuorovaikutukseen haastateltavien kanssa. Ilmapiiiri muodostui alusta asti miellyttäväksi. Haastateltavat eivät kauhistelleet nauhuria, kun kerroin, että vain minä kuuntelen ja puran haastattelut. Huomasin, että välillä oma kiinnostukseni haastattelun tekemiseen laski ja välillä nousi, se oli havaittavissa nauhalta. Varsinkin haastattelu, joka kesti puoli- toistatuntia oli aika rankkaa ja antoisaa. Olo oli samanlainen kuin vaativan tentin jälkeen.

En halunnut mainita haastateltavien omia jatkopolkuja, koska niiden mainitseminen olisi auttanut haastateltavien tunnistamisessa. Halusin suojella haastateltavien anonymiteettiä.

Opinnäytetyötä tehdessä huomasin, että minulle oli tärkeää, että keskeytin tutkimuksen teon vaiheeseen, josta minun oli helppo jatkaa. Jos keskeytin teon kohtaan, jolloin en ollut varma miten jatkaisin, minun oli vaikea ryhtyä tekemään työtä. Tällöin työn tekoon tuli turhan pitkiä taukoja.

8.2 Ammatillisuuden pohdinta

Syvennyin perusteellisesti klubitaloja käsittelevään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin. Tiedän nyt aika paljon enemmän klubitalomallista. Sitä myötä tutustuin myös psykososiaaliseen kuntoutukseen ja mielenterveyskuntoutukseen kokonaisuudessaan. Koen, että se oli erittäin hyödyllistä ammatti-identiteettiäni kasvun kannalta. Voin hyödyntää tietämystäni hoitaessani potilaita psykiatrisilla osastoilla tai työskennellessäni jossain kuntoutujien yhteisössä. Vaihtoehtoisten suuntautumisopintojeni kannalta oli erittäin hyvä, että tutustuin mielenterveyskuntoutukseen.

Yksi hoitotyön periaatteista on tasa-arvoisuuden periaate. Klubitalo-mallissa tämä toteutuu erittäin hyvin. Siellä ohjaajat ja jäsenet ovat keskenään tasa-arvoisia. Tasa-arvoisuus lisää jäsenen omanarvontuntoa ja nostaa itsetuntoa. Hoitotyössä tasa-arvoisuus on myös tärkeä asia. Tutustuminen klubitalo-malliin ja kahden jäsenen haastattelu antoi minulle toivoa hoitajana. Näin, että hyvinkin syvältä masennuksen ja psyykkisen sairauden syövereistä voi toipua ja nousta jaloilleen.

Opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut ammatillista osaamistani. Sain tietoa mielenterveyslaista, joka vaikuttaa taustalla. Sain tutkimustietoa klubitalo-mallin tuesta jäsenten jatkopoluille suuntautumisessa. Heidän haastatteleminen antoi minulle kokemuksen temahaastattelun tekemisestä.

Opinnäytetyön tekeminen yksin oli merkittävää, ja vahvisti taitojani työskennellä itsenäisesti. Koin hyvänä sen, että minun ei tarvinnut käyttää turhaa aikaa ajoista sopimiseen toisen henkilön kanssa, niin kuin olisi tarvinnut, jos olisin tehnyt työn jonkun muun kanssa. Välillä tarvitsin neuvoja ja ideoita tutkimuksen tekemiseen. Niitä sain opinnäytetyöni ohjaajilta ja mieheltäni, joka tällä hetkellä tekee omaa pro-graduaan, ja siten ymmärtää tutkimuksen tekemistä. Itsekin pohdin paljon opinnäytetyöhöni liittyviä asioita.

Tulevana sairaanhoitajana kohtaan mielenterveyskuntoutujia luultavasti monessa eri ympäristössä. Hoitaminen suuntautuu nykyisin kasvavasti avohoitoon. Opinnäytetyön aiheen koin siten erittäin ajankohtaiseksi.

Tehtyäni itse tutkimusta, ymmärrän paremmin näyttöön perustuvan hoitotyön arvon. Minun on nyt helpompi lukea tutkimuksia ja soveltaa niitä käytäntöön, sekä ymmärtää tutkimustuloksia. Uuden tutkimuksen aloittamisen kynnyks on nyt huomattavasti matalampi, kun tiedän tut-

kimuksen teosta. Opinnäytetyön tekeminen opetti minulle kriittisyyttä, luovuutta ja kykyä ratkaista ongelmia.

8.3 Yleistä pohdintaa

Molemmilla haastateltavilla oli hyvä verkosto ympärillään. Varmastikin se, että jäsenellä on paikka klubitalolla ja sitä kautta mahdollisuuksia kuntoutua jopa työelämään asti, helpottaa myös läheisten jaksamista. Mielenterveyskuntoutujalle jäsenyys klubitalolla antaa toivoa, jaksamista ja sisältöä elämään. Sitä kautta myös läheisille tulee toivoa ja jaksamista tukea mielenterveyskuntoutujaa. Se, että jäsenellä on paikka klubitalolla ja läheisten tuki saatavilla vahvistavat toisiaan.

Siirtymätyöpaikkojen niukkuus on harmittavaa. Varmastikaan yksin se, että klubitalon henkilökunnan määrää lisättäisiin paikkoja hankkimaan ei auta, vaan tulisi vaikuttaa yritysten johtajien ja työntekijöiden asenteisiin hyväksyä erilaisuutta, ja mielenterveyskuntoutuja työpaikalleen. Opinnäytetyön tekeminen yksin vaati minulta itsekuria, mutta sain samalla vapautta oman ajankäytön suhteen. Välillä oli hankala alkaa tehdä opinnäytetyötä, mutta kun tekemään oli alkanut, ei malttanut lopettaa.

Jatkotutkimuksena voisi tehdä määrällisen tutkimuksen siitä, mihin klubitalon jäsenet sijoittuvat jatkopoluille. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla se, että tutkittaisiin henkilökunnan mielipiteitä siitä, mikä klubitalolla olossa on auttanut jäsenen jatkopolulle suuntautumisessa tai mikä sitä voisi auttaa.

Opinnäytetyön mieleenpainuvimpia hetkiä olivat sisällönanalyysin tekeminen ja haastattelujen tekeminen. Opinnäytetyön nimi syntyi haastateltavan vastauksesta siihen, kuinka klubitalomalli on häntä kokonaisuudessaan tukenut jatkopolulle suuntautumisessa. Hän vastasi, että ” Se on yks etappi elämässä ja vei etteenpäin.”

Opinnäytetyön ohjauksesta haluan kiittää ohjaajiani Raila Ahosta ja Seija Siivolaa. Sain heiltä paljon ajattelemisen aihetta opinnäytetyöhöni liittyen ja myös muuta kuntoutukseen liittyvää pohdittavaa. Lämpimän kiitoksen saavat myös mieheni henkisestä tukemisestani, sekä Kuopion klubitalon ohjaajat ja jäsenet, erityisesti haastatteluun osallistuneet mutkattomasta ja antoisasta yhteistyöstä.

LÄHTEET

Ahonen, H. ”Vuorovaikutus auttamisen välineenä.” Helsinki 1994. Kirjayhtymä.

Anttinen, E. Teoksessa Vajaakuntoisten työllistämisen edistämissäätiö. Fountain House mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Helsinki 1995. SP-paino Ky.

Carlson, I. & Lahti, S. Oikeus omiin tavoitteisiin? Vaikeavammaisten mielenterveyskuntoutujien kuntoutuskurssikokemus ja kurssin vaikutukset. Vantaa 2001. MTKL ja Printway Oy.

Corcoran, J. Teoksessa Pöyhönen, E. Mielenterveyskuntoutujien klubitalo – Yhdessä kohti työelämää. Helsinki 2003. Art-Print Oy.

Heikkilä, J. & Heikkilä, K. Dialogi – avain innovatiivisuuteen. Juva 2001. WSOY.

Hietala, O. & Valjakka, S. & Martikka, N. ”Täällä tehdään töitä itseä varten” Klubitalot ja jäsentalot mielenterveyskuntoutuksen ja työllistymisen uusina vaihtoehtoina. Helsinki 2000. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. Teemahaastattelu. Helsinki 1995. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki 2000. Yliopistopaino.

Hänninen, E. Teoksessa Vajaakuntoisten työllistämisen edistämissäätiö. Fountain House mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Helsinki 1995. SP-paino Ky.

Janhonen, S. & Nikkonen, M. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva 2003. WS Bookwell Oy.

Kajaanin ammattikorkeakoulun opinto-opas 2002-2003. OPS-tiimi. Jyväskylä 2002. Gummerus.

Kalliovalkama, E. & Munnukka, T. Isä keisarileikkaussynnytyksessä. Hoitotiede Vol. 15, no 1/-03.

Koskisuus, J. Eri teitä perille – Mitä mielenterveyskuntoutus on? Helsinki 2004. Edita Prima Oy.

Koskisuus, J. Oman elämänsä puolesta. Mielenterveyskuntoutujan työkirja. Helsinki 2003. Edita Prima Oy.

Kyllönen, Sointu. ”Tuhti paketti tukena.” Mielenterveyskuntoutujien kokemuksia kuntoutussuunnitelman toimivuudesta kuntoutusosastolla. Kajaani 2001.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. Sisällön analyysi. Hoitotiede Vol. 11, no 1/-99.

Lahti, P. Teoksessa Vajaakuntoisten työllistämisen edistämistäitiö. Fountain House mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Helsinki 1995. SP-paino Ky.

Latvala, E. Psykiatrinen hoitotyö sairaalaympäristössä hoitajien, opiskelijoiden ja potilaiden kuvaamana sekä videoitujen hoitotilanteiden pohjalta tarkasteltuna. Lisensiaatintutkimus. Oulun yliopisto 1996.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva 2003. WS Bookwell Oy.

Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116. Helsinki.

Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva 1997. WSOY.

Pöyhönen, E. Mielenterveyskuntoutujien klubitalo – Yhdessä kohti työelämää. Helsinki 2003. Art-Print Oy.

Riikonen, E. & Nummelin, T. & Järvikoski A. Mielenterveyskuntoutuksen kehitystarpeet 16. Helsinki 1996. Stakesin monistamo.

Riikonen, E. Teoksessa Kallanranta, T. & Rissanen, P. Toim. Vilkkumaa, I. Kuntoutus. DUODECIM. Jyväskylä 2001. Gummerus Kirjapaino Oy.

Suikkanen, A. & Härkäpää, K & Järvikoski, A. & Kallanranta, T. & Piirainen, K & Repo, M. & Wikström, J. Kuntoutuksen ulottuvuudet. Juva 1995. WSOY.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä 2002. Gummerus Kirjapaino Oy.

Vajaakuntoisten työllistämisen edistämissäätiö. Fountain House mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Helsinki 1995. SP-paino Ky.

Vehviläinen-Julkunen, K. Teoksessa Paunonen, M. ym. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva 1997. WSOY.

Vuorinen, M. & Liskola, P. & Varanka, M. Teoksessa Vajaakuntoisten työllistämisen edistämissäätiö. Fountain House- Mielenterveyskuntoutujien klubitalo. 1995.

Vuorinen, M. Teoksessa Vajaakuntoisten työllistämisen edistämissäätiö. Fountain House- Mielenterveyskuntoutujien klubitalo. 1995.

Åstedt-Kurki, P. & Nieminen, H. Teoksessa Paunonen, M. ym. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva 1997. WSOY.

INTERNET LÄHTEET

http://www.fountainhouse.org/moxie/resources/resources_pub_standards/index.shtml,

luettu 4.10.2005

www.kuntoutussaatio.fi/tutkimustoiminta/tutkimus05_o.html,

luettu 28.8.2005

<http://www.mielenterveysseura.fi/linkkijakso/index.asp?cont=osa1&name=5-osalli.html>,

luettu 3.10.2005

<http://koti.mbnet.fi/fhouse/fhb.html>, luettu 15.10.2005

http://www.mielenterveysseura.fi/mieli_info.asp?main=Mitä%20mielenterveys%20on?,

luettu 25.9.2005

<http://www.stakes.fi/merttu/>, luettu 20.9.2005

<http://www.stakes.fi/palvelut/mielenterveys/Taustaa.htm>, luettu 29.9.2005

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Hänninen, E. Muistio Kuopion kaupungille Fountain house - klubitalomenetelmästä. 27.11.2004. STAKES, Alue- ja kuntapalvelut.

Jäntti, P. ”Työtä ja tukea. Arviointi Kuopion klubitalon toiminnan vaikuttavuudesta.” 2004.

Klubitalotoiminnan kansainväliset standardit 2004/2005.

Kuopion klubitalon toimintakertomus 2004.

Hoitotyön koulutusohjelma

Ketunpolku 4

87100 Kajaani

puh. 08 61 671

1.6.2005

Kuopion klubitalo / Johtaja Minna Sunnari

Kasarmikatu 2

70110 KUOPIO

Arvoisa klubitalon johtaja

ANOMUS AINEISTON KERÄÄMISEKSI OPINNÄYTETYÖTÄ VARTEN

Opiskelen Kajaanin ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajaksi. Vaihtoehtoisissa opinnoissani suuntaudun mielenterveystyöhön. Valmistun joulukuussa 2005 ja opintoihini kuuluu opinnäytetyö, joka kehittää valmiuksiani soveltaa tietojani ja taitojani mielenterveystyöhön liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää klubitalo -mallin merkitystä jäsenen jatkumahdollisuuksien tukena. Tarkoituksena on myös, että saatuja tietoja voidaan käyttää klubitalon toiminnan kehittämiseen niin, että se tukee paremmin jäsenten valmiuksien kasvamista työn ja koulutuksen tarpeita vastaavaksi.

Tutkimustehtävä:

Miten klubitalo – malli on toiminut jäsenen tukena jatkopolulle suuntautuessa.

Haastateltavien määrä on klubitalon kaksi jäsentä. Haastattelumenetelmänä käytän teemahaastattelua ja nauhoitan haastattelut, jos saan haastateltavilta luvan. Valitsen haastateltavat harkinnanvaraisesti kysymällä klubitalon henkilökunnan mielipiteitä siitä, ketkä jäsenet ovat yhteistyöhaluisia ja -kykyisiä haastatteluun. Luotettavuuden lisäämiseksi haastateltavien tulee kyetä

arvioimaan klubitalolta saamaansa tukea jatkolulle suuntautuessa. Toteutan haastattelut 13.6.2005 ja opinnäytetyöni on oltava valmis 21.10.2005.

Anon oikeutta kerätä aineistoa klubitalolla ja hyödyntää kerättyä aineistoa opinnäytetyötäni varten. Opinnäytetyön tekijänä noudatan voimassa olevia arkisto-, salassapito- ja tietosuojalainsäädännöksiä. Sisällön ohjaajiani ovat lehtorit Raila Ahonen ja Seija Siivola. Luovutan valmiista opinnäytetyöstäni kopion klubitalon käyttöön.

Kiitos jo etukäteen vaivannäöstä ja mielenkiinnosta!

Kunnioittavasti

Hanna Säkkinen
Rajamiehentie 11 A 8
87400 KAJAANI
044 540 0552

lehtori Raila Ahonen
sisällön ohjaaja

lehtori Seija Siivola
sisällön ohjaaja

PÄÄTÖS

Allekirjoitus

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULU
Hoitotyön koulutusohjelma
Ketunpolku 4
87100 Kajaani
puh. 08 61 671

Liite 2 1(2)

13.6.2005

HYVÄ HAASTATELTAVA

Opiskelen Kajaanin ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajaksi ja valmistun joulukuussa 2005. Suuntautumisopintoni on mielenterveystyö. Opintoihini kuuluu opinnäytetyön tekeminen, jossa tutkin jotakin hoitotyön osa-aluetta ja kirjoitan siitä raportin. Uskon, että tuleva opinnäytetyö valmistaa minua tulevaa ammattiani varten ja antaa uutta tietoa myös hoitotyön kehittämisen kannalta.

Opinnäytetyöni aiheena on **”Klubitalo – malli jäsenen tukena jatkolle suuntauessa.”** Tarkoitukseni on saada tietoa haastatteleamalla klubitalon jäseniä, minkä vuoksi lähestyn teitä kirjeellä. Haastatteluissa voitte vapaasti kertoa omista kokemuksistanne klubitalon jäsenenä.

Haastattelut ajoittuvat päivälle 13.6.2005. Haastattelu kestää noin tunnin ja se tapahtuu klubitalolla. Keräämääni haastattelumateriaalia käytän ainoastaan tässä opinnäytetyössä. Kaikkien haastateltavien jäsenten henkilöllisyyden pidän ehdottomasti salassa. Haastatteluissa käytän muistiinpanojen lisäksi nauhuria, mikäli annatte siihen luvan. Haastattelun yhteydessä syntyneet tallennenuhat sekä asiakirjat hävitän asiakirjasilppurilla työni valmistuttua.

Haastattelujen pohjalta kuvailen jäsenten kokemuksia klubitalosta jatkolukujen tukijana. Olen erittäin kiitollinen, jos sitoudutte haastatteluihin täyttämällä oikein lomakkeen.

Kunnioittavasti

Hanna Säkkinen
Rajamiehentie 11 A 8
87400 KAJAANI
044 540 0552

SUOSTUMUS

2(2)

Ilmoitan, että olen saanut riittävästi kirjallista ja suullista tietoa tulevasta opinnäytetyöstä

”Klubitalo – malli jäsenen tukena jatkopolulle suuntautuessa.”

Olen tietoinen siitä, että osallistumiseni opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun on vapaaehtoista ja, että minun henkilö- ja sairaustietoni eivät tule mitenkään opinnäytetyössä esille.

Paikka..... pvm.....

Osallistun vapaaehtoisesti haastatteluun

.....

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Suostumuksen vastaanottaja

.....

Allekirjoitus ja nimenselvennys

KLUBITALOLLE TULON AIKAAN

- toimintakyky ja voimavarat
- tavoitteet

KLUBITALOLLA TYÖSKENTELYN AIKAAN

- toimintakyky ja siinä tapahtuneet muutokset
- voimavarat ja niissä tapahtuneet muutokset
- tavoitteiden muodostuminen
- klubitalolta saatu tuki tavoitteiden asettamiseen ja toteuttamiseen
- tavoitteisiin pyrkiminen
- työskentelyn tavoitteellisuus
- klubitalon toiminta ja sosiaaliset suhteet

KLUBITALOTOIMINNAN SISÄLLÖN ARVIOINTI SUHTEESSA JATKOPOLKUUN

- työyksikkötyöskentely
- siirtymätyö
- toimikunnat ja tiimit
- erilaiset vastuutehtävät
- yhteinen päätöksenteko
- virkistys- ja vapaa-ajantoiminta
- sisäinen koulutus
- Kytkin – kurssi
- Tulta – tuokiot
- vertaistuki
- henkilökunnan neuvonta ja ohjaus
- viikko-ohjelma
- vapaaehtoinen jäsenyys
- tasavertaisuus

KLUBITALOTOIMINNAN HYÖDYT, HAITAT JA OPITUT ASIAT JATKOPOLUN KANNALTA

- työtaidot
- sosiaaliset - ja vuorovaikutustaidot
- valmiudet lähteä työhön/koulutukseen
- itsensä kehittäminen
- tukeminen
- esteet

TÄMÄNHETKINEN ELÄMÄNTILANNE

- toimintakyky
- voimavarat
- klubitalotoiminnan merkitys
- muut tukijat
- jatkotavoitteet

Jäsenyys

1. Jäsenyys on vapaaehtoinen ja aikarajoitteeton.
2. Klubitalo päättää uusien jäsenien hyväksymisestä. Jäseneksi pääsee kuka tahansa, jolla on tai on ollut mielisairaus, ellei hän sillä hetkellä merkittävästi uhkaa klubitaloyhteisön yleistä turvallisuutta.
3. Jäsenet valitsevat, kuinka he hyödyntävät klubitaloa ja keiden henkilökuntaan kuuluvien kanssa he työskentelevät. Jäseniä ei pyritä pakottamaan osallistumiseen sopimusten, aikataulujen tai sääntöjen avulla.
4. Kaikilla jäsenillä on tasavertainen oikeus käyttää kaikkia klubitalon tarjoamia mahdollisuuksia riippumatta diagnoosistaan tai toimintakyvystään.
5. Jäsenet voivat halutessaan olla mukana kirjoittamassa kaikkia asiakirjoja, jotka koskevat heidän osallistumistaan klubitalon toimintaan. Kaikki tällaiset asiakirjat allekirjoittaa sekä jäsen, että henkilökuntaan kuuluva.
6. Jäsenillä on oikeus palata milloin tahansa klubitaloyhteisöön poissaolon pituudesta riippumatta, mikäli heidän paluunsa ei aiheuta uhkaa klubitaloyhteisölle.
7. Klubitalolla on tehokas järjestelmä, jolla pidetään yhteyttä niihin jäseniin, jotka eivät käy klubitalolla, alkavat eristäytyä yhteiskunnasta tai ovat sairaalahoidossa.

Henkilösuhteet

8. Kaikki klubitalon kokoukset ovat avoimia sekä jäsenille että henkilökunnalle. Klubitalolla ei ole sellaisia muodollisia, pelkästään jäsenille tai pelkästään henkilökunnalle tarkoitettuja kokouksia, joissa keskusteltaisiin toimintaan liittyvistä päätöksistä ja jäseniin liittyvistä asioista.
9. Klubitalossa on henkilökuntaa riittävästi tukemaan jäsenten sitoutumista, mutta niin vähän, ettei henkilökunta selviydy velvollisuuksistaan ilman jäsenten aktiivista osallistumista.
10. Klubitalon henkilökunnalla on yleisluonteinen rooli. Henkilökunnalla on yhteinen vastuu työllistymisestä, asumisesta, ilta- ja viikonlopputoiminnasta sekä yksiköiden toiminnasta. Henkilökunta ei jaa aikaansa klubitalon ja muiden suurten työvelvoitteiden kesken.
11. Vastuu klubitalon toiminnasta on jäsenillä ja henkilökunnalla, ja viime kädessä klubitalon johtajalla. Keskeistä tässä vastuussa on jäsenten ja henkilökunnan sitoutuminen kaikkeen klubitalon toimintaan.

Tilat

12. Klubitalo on erillinen yksikkö, jolla on oma nimi, osoite ja puhelinnumero.
13. Klubitalolla on toimitilat. Se on erillään mielenterveyskeskuksista ja laitoksista, eikä sen tiloja käytetä muuhun toimintaan. Klubitalon tilat on suunniteltu niin, että ne mahdollistavat työpainotteisen päivän ja ovat samalla viihtyisät ja kooltaan tarkoituksenmukaiset ja viestittävät arvostusta ja kunnioitusta.
14. Jäsenet ja henkilökunta pääsevät kaikki klubitalon tiloihin. Pelkästään henkilökunnalle tai pelkästään jäsenille tarkoitettuja tiloja ei ole.

Työpainotteinen päivä

15. Työpainotteinen päivä sitouttaa jäsenet ja henkilökunnan yhdessä, rinta rinnan huolehtimaan klubitalon toiminnasta. Klubitalo kiinnittää päähuomion jäsenten vahvuuksiin, taipumuksiin ja kykyihin, joten työpainotteiseen päivään ei saa sisältyä lääkehoitoa eikä päiväkeskus- tai terapiatoimintaa klubitalolla.
16. Klubitalolla tehdään yksinomaan työtä, joka syntyy klubitalon toiminnasta ja klubitaloyhteisön kehittämisestä. Maksullinen tai ilmainen työ ulkopuolisille henkilöille tai yhteisöille ei ole hyväksyttävää klubitalolla. Jäsenille ei makseta palkkaa mistään klubitalotyöstä, eikä mitään keinotekoisia palkkiojärjestelmiä ole.
17. Klubitalo on avoinna vähintään viitenä päivänä viikossa. Työpainotteinen päivä vastaa tavanomaisia työaikoja.
18. Klubitalo on organisoitu yhdeksi tai useammaksi työyksiköksi, joissa kussakin on riittävästi henkilökuntaa, jäseniä ja mielekästä työtä täysipainoisen ja sitoutumista tukevan työpainotteisen päivän

toteutumiseksi. Yksiköiden kokouksia pidetään jäsenten ja henkilökunnan suhteiden ylläpitämiseksi sekä päivän töiden organisoimiseksi ja suunnittelemiseksi.

19. Kaikki klubitalon työ on suunniteltu auttamaan jäseniä saamaan takaisin omanarvontunteensa, itseluottamuksensa ja mielekkyyden elämälleen. Sen ei ole tarkoitus olla mihinkään tiettyyn työhön valmentavaa koulutusta.
20. Jäsenillä on mahdollisuus osallistua kaikkiin klubitalon töihin, myös hallintoon, tutkimukseen, jäseneksi ottoon ja perehdyttämiseen, yhteydenpitoon poissaoleviin jäseniin sekä henkilökunnan työhönnottoon, valmennukseen ja arviointiin, suhdetoimintaan, edunvalvontaan ja klubitalon vaikuttavuuden arviointiin.

Työllistyminen

21. Klubitalo mahdollistaa jäsentensä paluun ansiotyöhön siirtymätyön, tuetun työn ja itsenäisen työn avulla. Siksi klubitalo ei työllistä jäseniään klubitalon sisäisessä liiketoiminnassa, erillisissä klubitalon yrityksissä eikä suojatyöpaikoissa.

Siirtymätyö

22. Klubitalolla on oma siirtymätyöohjelma, joka tarjoaa jäsenoikeutena mahdollisuuksia työskennellä liike-elämän ja teollisuuden työpaikoissa. Klubitalon siirtymätyöohjelmaan kuuluu oleellisena piirteenä se, klubitalo takaa sijaisen kaikille siirtymätyöpaikoille jäsenten poissaolojen ajaksi. Lisäksi siirtymätyö täyttää seuraavat peruskriteerit:
 - a) Halu tehdä työtä on tärkein yksittäinen tekijä, joka ratkaisee sijoittumismahdollisuuden.
 - b) Jäsenillä on mahdollisuus päästä uuteen siirtymätyöpaikkaan huolimatta onnistumisesta tai epäonnistumisesta edellisissä siirtymätyöpaikoissa.
 - c) Jäsenet työskentelevät työnantajan toimitiloissa.
 - d) Työnantaja maksaa suoraan jäsenille yleisen palkkatason mukaisen palkan, mutta vähintään minimipalkan.
 - e) Siirtymätyöpaikat kattavat laajan valikoiman erilaisia työmahdollisuuksia.
 - f) Siirtymätyö on osa- ja määräaikaista, yleensä 15-20 tuntia viikossa, kestoltaan kuudesta yhdeksään kuukautta.
 - g) Jäsenten valitseminen ja valmentaminen siirtymätyöhön on klubitalon, ei työnantajan vastuulla.
 - h) Klubitalon jäsenet ja henkilökunta laativat siirtymätyöpaikkoja koskevia raportteja kaikille asianmukaisille elimille, jotka käsittelevät jäsenten etuuksia.
 - i) Siirtymätyöpaikoista vastaavat klubitalon henkilökunta ja jäsenet, eivät siirtymätyöhön erikoistuneet henkilöt.
 - j) Klubitalon sisällä ei ole siirtymätyöpaikkoja. Taustaorganisaatiossa olevien siirtymätyöpaikkojen täytyy olla klubitalojen ulkopuolella ja täyttää kaikki edellä mainitut kriteerit.

Tuettu ja itsenäinen työ

23. Klubitalo auttaa ja tukee jäseniä hankkimaan työpaikkoja, säilyttämään ne ja myöhemmin parantamaan työllisyyttään.
24. Itsenäisessä työssä käyvillä jäsenillä on edelleen käytettävissään kaikki klubitalon tukimuodot ja palvelut, kuten etuuksiin liittyvä edunvalvonta sekä apu asuntoasioissa ja hoidollisissa, oikeudellisissa, taloudellisissa ja henkilökohtaisissa asioissa. Heillä on edelleen myös oikeus osallistua klubitalon ilta- ja viikonlopputoimintaan.

25. Klubitalo auttaa jäseniä pääsemään ammatillisiin ja koulutuksellisiin tavoitteisiinsa hyödyntämällä paikkakunnan aikuiskoulutusmahdollisuuksia. Lisäksi klubitaloilla on sisäistä koulutustoimintaa, jossa merkittävästi hyödynnetään jäsenten opetus- ja ohjaustaitoja.

Talon toiminta

26. Klubitalo sijaitsee alueella, jonne pääsee paikallisliikenteen kulkuneuvoilla niin, että sekä toimintaan osallistuminen että siirtymätyössä käyminen on mahdollista. Klubitalo tarjoaa tai järjestää toimivia vaihtoehtoja silloin kun julkiset kulkuyhteydet ovat puutteelliset.
27. Klubitalon jäsenet ja henkilökunta tarjoavat yhteiskunnallisia tukipalveluja. Yhteiskunnalliset tukipalvelut on sijoitettu klubitalon työyksiköihin. Niihin kuuluu etuuksiin liittyvä apu, asuminen ja edunvalvonta sekä apu laadukkaiden terveydenhoidon, mielenterveyden, lääkinnän ja päihdehuollon palvelujen hankkimisessa yhteiskunnalta.
28. Klubitalo on sitoutunut järjestämään kaikille jäsenille valikoiman turvallisia, asianmukaisia ja kohtuuhintaisia asumisvaihtoehtoja. Klubitalolla on käytettävissään nämä kriteerit täyttäviä asumismahdollisuuksia, tai ellei ole, klubitalo kehittää oman asunto-ohjelmansa. Klubitalon asunto-ohjelmat täyttävät seuraavat peruskriteerit:
- Jäsenet ja henkilökunta vastaavat toiminnasta yhdessä.
 - Jäsenet asuvat asunnoissaan omasta halustaan.
 - Jäsenet valitsevat asuntonsa sijainnin ja huonetoverinsa.
 - Toimintatapoja ja –periaatteita kehitetään klubitalon muun kulttuurin kanssa yhdenmukaisella tavalla.
 - Tuen määrää lisätään tai vähennetään jäsenen kulloistenkin tarpeiden mukaan.
 - Jäsenet ja henkilökunta ylläpitävät aktiivisesti yhteyksiä auttaakseen jäseniä säilyttämään asuntonsa etenkin sairaalahoitojaksojen aikana.
29. Klubitalo arvioi vaikuttavuuttaan objektiivisesti ja säännöllisesti.
30. Klubitalon johtaja, jäsenet, henkilökunta ja muut asianmukaiset henkilöt osallistuvat klubitalomalliin käsittelevään kolmen viikon koulutukseen sertifioitussa koulutuskeskuksessa.
31. Klubitalolla on virkistys- ja vapaa-ajan toimintaa iltaisin ja viikonloppuisin. Juhlapäiviä vietetään niiden varsinaisina kalenteripäivinä.

Rahoitus, johto ja hallinto

32. Klubitalolla on itsenäinen hallitus, tai jos se on liittyneenä taustaorganisaatioon, sillä on erillinen neuvoo-antava hallitus. Tämä koostuu henkilöistä, jotka ovat sellaisessa yhteiskunnallisessa erityisasemassa, että he voivat tarjota klubitalolle taloudellista, oikeudellista, lainsäädännöllistä, potilas- ja järjestöjärjestöihin liittyvää ja yhteiskunnallista tukea sekä edunvalvontaa.
33. Klubitalo laatii oman budjettinsa ja seuraa sen toteutumista. Hallitus tai neuvoo-antava hallitus hyväksyy talousarvion ennen tilikauden alkua ja seuraa sitä säännöllisesti tilikauden aikana.
34. Henkilökunnan palkat ovat kilpailukykyisiä verrattuna vastaavien tehtävien palkkoihin mielenterveysalalla.
35. Klubitalolla on asianmukaisten viranomaisten tuki ja kaikki tarpeelliset luvat ja valtakirjat. Klubitalo toimii yhteistyössä sellaisten henkilöiden ja organisaatioiden kanssa, jotka voivat lisätä klubitalon vaikuttavuutta yhteiskunnassa. Klubitalolla on avoimia keskustelutilaisuuksia ja toimintatapoja, jotka tekevät mahdolliseksi jäsenten ja henkilökunnan aktiivisen osallistumisen päätöksentekoon, yleensä konsensuskassa, asioissa, jotka koskevat hallintoa, toimintaperiaatteista sopimista sekä klubitalon tulevaisuuden suuntalinjoja ja kehittämistä.

TURVALINKKI RY
Kuopion klubitalo
Kasarmikatu 2, 1.krs
70110 KUOPIO
puh. 017-265 46 40
fax 017-265 46 45
e-mail: kuopion.klubitalo@turvalinkki.fi

HAKEMUS KUOPION KLUBITALON JÄSENEKSI

Klubitalon jäseneksi voi hakeutua henkilö, joka on mielenterveysyistä kuntoutustuella tai eläkkeellä Työvoiman palvelukeskuksen kautta hakeutuva työtön työnhakija sairaslomalla ja kuntoutustuki- tai eläkehakemus on vireillä työikäinen (18 – 65 v.) hoitosuhteessa muualla (klubitalotoiminta on tarkoitettu muualla annettavan hoidon / terapian tueksi) yhteistyöhaluinen kiinnostunut omasta kuntoutumisestaan halukas osallistumaan voimavarojensa mukaisesti klubitalon työpainotteiseen päivään 1 vuoden ajan ennen hakemuksen jättöä ollut ilman päihdehuollon palveluja eikä ole osoittanut henkistä ja fyysistä väkivaltaa tai uhkaavaa käyttäytymistä.

Katson hakijan täyttävän jäsenkriteerit ja suosittelen häntä Kuopion klubitalon jäseneksi.

Paikka ja aika: _____ __/__/2005

Suosittelleen hoitotahon henkilön allekirjoitus, nimenselvennys ja virka-asema:

Suosittelijan taustataho, osoite, puhelinnumero ja sähköpostiosoite:

Haluan Kuopion klubitalon jäseneksi ja katson täyttäväni jäsenyyskriteerit.

Paikka ja aika: _____ __/__/2005

Hakijan allekirjoitus ja nimen selvennys

JÄSENHAKIJAN TIETOLOMAKE / HAKEMUS KUOPION KLUBITALON JÄSENEKSI

Henkilötiedot:

Nimi:

_____ Syntymäaika: _____

Osoite: _____ Postitoimipaikka:

Puhelinnumero: _____ Kotikunta:

Koulu-

tus/Ammatti: _____

Työkokemus:

Erityistaidot / Harrastukset:

Mistä hakeuduin klubitalolle (esim. kotoa, sairaalasta, muualta):

Tämänhetkinen tulonlähde: kuntoutustuki eläke kuntoutustuki- / eläkehakemus
jätetty ___/___ 200__

Tämänhetkinen hoitosuhde (kuinka usein, missä):

Hoitotahon yhteyshenkilö (nimi, virka-asema ja puhelinnumero):

Oletko saanut päihteiden vuoksi hoitoa? en kylläMitä? _____
_____Missä? _____ Mil-
loin? _____Onko sinulla erikoisruokavalio? ei kyllä Mikä?

Missä klubitalon työyksikössä haluat työskennellä? keittiöyksikössä toimistoyksikössä
 kahvilassa

Millaisia työtehtäviä haluat tehdä?

Mitä odotat klubitalotoiminnalta?

Perehtyminen klubitalotoimintaan:

Olen ollut tutustumassa klubitalotoimintaan ___/___2005 Kuittaus:

Olen ollut perehtymässä klubitalotoimintaan seuraavasti:

Keittiöyksikössä: ___/___ 2005 Kuittaus:

Toimistoyksikössä: ___/___2005 Kuittaus:

Kahvilassa: ___/___2005 Kuittaus:

Hakija on hyväksytty klubitalon jäseneksi ___/___2005 Kuittaus:

Hakijan 1 kk:n koeaika klubitalolla päättyy ___/___2005, jolloin alkaa varsinainen klubitalojäsenyys.

Pelkistetyt ilmaukset:

Alaryhmät:

ihmissuhdetaitojen saaminen

erilaisten ihmisten kanssa
olemaan oppiminen

tutustui toisiin ihmisiin
eri paikkakunnilla

oppii juttelemaan kaikkien
kanssa

sosiaalisten taitojen kehittyminen

sosiaalisten taitojen kasvu

Sosiaalisia taitoja
kehittämällä

jäsenten kannustus

jäsenten kanssa tukevat
toisiaan

saman ongelman omaavien
tuen saaminen

jäsenet antavat toisilleen
sosiaalista tukea

jäsenet pönkittävät toistensa toiveita

samanlaisuus jäsenten kanssa

ryhmältä sai tukea

kaveri merkitsee paljon

koulutukseen lähtö helppoa
tuttujen jäsenten kanssa

jäsenet ottavat toiset huomioon
sairautensa ohella

toisen jäsenen tapaaminen
klubitalon ulkopuolella

yhteistyö saanut nurkkaan vetäytyvänkin
mukaan

Antamalla vertaistukea

Alaryhmät:**Yläryhmä:**

Sosiaalisia taitoja kehittämällä

Antamalla vertaistukea

Antamalla ohjaajien
vilpittömän tuen

Opettamalla ottamaan huomioon
toisen mielipiteen

Sosiaalisesti
tukemalla

Yläryhmät:**Pääluokat:**

Sosiaalisesti tukemalla

Opettamalla uusia ja
kehittämällä vanhoja taitoja

Antamalla edellytykset
kuntoutumiselle

Auttamalla jäsenen
voimaantumisessa

Nostamalla toimintakykyä

Rohkaisemalla
tulevaisuuteen

Tukemalla jäsentä
yhteisön palveluilla
ja tuella

Tukemalla jäsentä
oman kuntoutumisensa
subjektina

Pääluokat:**Yhdistävä luokka:**

Tukemalla jäsentä yhteisön
palveluilla ja tuella

Tukemalla jäsentä oman
kuntoutumisensa subjektina

Jäsenen kokemuksia klubitalolta
saamastaan tuesta jatkopolulle
suuntautuessa